

Upravišstvo: Ljubljana, Knafljeva 5
— Telefon šte. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.

Inseratni oddelk: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 3392
Podružnica Maribor: Grajski trg
št. 7. — Telefon 2458.

Podružnica Celje: Kocanova ulica 2.
Telefon št. 190.

Računi pri poš. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 17.749.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Narodna znaša mesečno 25 din.
Za tuzemstvo 40 din.

Uredništvo:

Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 2455;
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Pomirljive vesti o Balkanu

Navzlic največji pozornosti, ki jo evropski tisk posveča razvoju bojev na zapadu, čitamo v vseh mogočih listih dan za dnem tudi podrobna situacijska poročila z Balkanskega polotoka. Prav ta vzporednost istočasnega zanimanja za vsa evropska področja nam dokazuje, kako zelo so se v zadnjem desetletju spremenili pogoji vojevanja. Dasi vojna neposredno zajema v svoj vrtnec samo nekatere evropske države, se njeni spremljevalni pojavi, med katerimi je slej ko prej vojna živcev na prvem mestu, odražajo tudi v razpoloženju vseh ostalih evropskih držav, ki še niso v vojni. To lahko trdimo tudi o balkanskem področju.

To pot je Balkan v ospredju zanimanja predvsem zaradi nasprotujočih si vesti, ki krožijo o njegovi varnosti. Mislimo tu na varnost Balkana kot celote, kajti razne inozemske kuhinje vzemirljivih vesti ne priznajo nobeni balkanski državi. Pri vsej navidezni sprotnosti pa so vsa ta senzacionalna poročila o položaju na Balkanu po večini tako sestavljena, da je mogoče že na prvi pogled presoditi njih izvor in njih verodostojnost. Tako si na primer glede posrednih balkanskih držav nasprotujejo te alarmantne vesti že v tem, da ni v nobeni nikake oprijemljive gotovitosti, od kod naj bi te ali oni državi pretela dejanska nevarnost. Kdor količ kaj trezno »proutuje« te vesti, lahko v nekaj urah naleti na dve informaciji iz istega vira, ki nakazujejo, da se ali one balkanske države dve povsem nasprotni si in medsebojno se izključujoči nevarnosti. Namen vse te kampanje senzacionalnih vesti, napačnih informacij, zlonamernih podtikanj in vznemirljivih poročil je očitno samo želja interesiranih, da bi napetost tudi na našem področju v zvezi s sedanjo vojno ne popustila, kajti samo v napetem položaju je mogoče ribariti v kalnem.

Balkanske države vedno bolj spoznavajo to igro, ter jo skušajo preprečiti z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Danes tudi že izvenbalkanski krogi priznavajo, da je balkanskim državam ta akcija samoohranbe v veliki meri uspela, saj prihajajo sedaj prav iz inozemstva vedno nova zagotovila, da Balkanu od nikoder ne preti nobena nevarnost. To kaže, da je poslednja politika nevtralnosti, prizadevanj za ohranitev miru na vsem balkanskem področju ter pripravljenosti za obrambo lastne neodvisnosti, kakor ji v sedanjem položaju zastopajo vse balkanske države brez izjeme, nalezela na popolno razumevanje za razne vznemirjalne senzacije okoli balkanske varnosti, kar vedno bolj zavira neodgovorno delo raznih propagand. Tudi med nepoučenimi peodinci je tako delo vedno težje, kajti občutek, da branijo balkanske države s svojo strogo nevtralnostjo v sedanji vojni ne le svoje lastne interese, temveč obenem interese vse miroljubne balkanske skupnosti, vedno bolj prodira v najširše ljudske množice.

Sprčo vsega tega se zdi povsem naravno, ako se sedaj od vseh strani pojavljajo namesto vznemirljivih zelo pomirljive vesti o balkanski varnosti. Evropski listi so jih te dni zabeležili kar celo vrsto in iz najrazličnejših virov. Nanje želimo na tem mestu opozoriti tudi našo javnost, da se ne bi po ne potrebnem pustila begati od kogarkoli, zlasti pa ne od neodgovornih elementov, ki se pri vsaki besedi sklicujejo na tako zvane »zanemljive informacije«.

Vsi evropski listi so te dni opozorili na informacije berlinskega poročevalca beograjske »Politike«, ki je v pristojnih nemških krogih dobil »kategorična zagotovila, da je Nemčija slej ko prej za ohranitev miru na evropskem jugovzhodu.« Nemčija smatra, tako se glasi nadalje ta informacija, Italijo in Rusijo za dva svoja naravna partnerja v tem delu Evrope. Ako bi se med državami jugovzhoda pojavila kaka nesoglasja, jih morajo te po nemškem mnenju same med seboj rešiti. Edina želja Nemčije je ohranitev miru na Balkanu.

Enaka zagotovila objavljajo listi tudi iz Rima, od koder so prav te dni prišla poročila, da je italijanska vlada naročila vsem svojim balkanskim diplomatskim zastopnikom, naj sporoče vladam, pri katerih so akreditirani, zagotovilo odločne volje Italije, da ostane Balkan izven vojne. Glede Sovjetske Rusije pa ugotavlja na primer budimpeštanski vladni organ »Pester Lloyd«, da »vodi politiko, ki v nobenem pogledu ne krši mirovnega ravnotežja v jugovzhodni Evropi«.

Iste informacije čitamo tudi v nemških in nevtralnih švicarskih listih. Južnovzhodni dopisnik uglednega švicarskega lista »Neue Zürcher Zeitung« poroča, da zasledujejo Nemčija, Italija in Rusija na Balkanu ter sploh v jugovzhodni Evropi politiko ravnotežja, ki se pod nobenim pogojem z nobene strani ne sme kršiti. Isti dopisnik napoveduje, da se bo z obnovno odnošajem med Jugoslavijo in Rusijo položaj na Balkanu še bolj učvrstil. Znaki popuščanja na-

Napadi in protinapadi na vseh bojiščih

Najhujši boji se slej ko prej bijejo s severno zavezniško armado, ki se hoče prebiti iz nemškega obroča, dočim jo skušajo Nemci razbiti — Nasprotujoča si poročila o Calaisu

Težišče vseh nemških ofenzivnih operacij je še vedno usmerjeno z vso silo na združeno zavezniško vojsko v Flandriji in severozapadni Franciji v prostoru Cambrai—Arras—St. Omer—Ypern—Brügge—Valenciennes. Nemci žele očitno za vsako ceno čim prej likvidirati to vojsko in tako razbremeniti severno stran nemškega prodornega koridora proti Kanalu. S tem se hočejo pripraviti za morebitne protinapade generala Weyganda na južni strani nemškega koridorja. V tem odseku z zavezniške strani niso bile podvzete nikake pomembnejše operacije, ki bi angažirale večje sile zavezniške vojske. Kaj tu namerava Weygand, se še ne ve, vsekakor pa se hočejo Nemci z razbremenitvijo na severu vsestransko pripraviti.

Na gori označenem severnem bojišču je bila v nedeljo in včeraj cela vrsta nemških ofenzivnih operacij. Različne so po obsegu in odsekih, toda vodene od vrhovnega vodstva nemške vojske vse z namenom, da se razbije kompaktnost zavezniških vojsk v tem predelu. Močni oklopni in motorizirani oddelki nemške vojske operirajo od juga med St. Omerjem in Boulognom proti severu v smeri na Calais in še dalje severno ležeče francoske in belgijske kanalske luke. Glede Calaisa trdijo nemška uradna poročila, da je padel v nemške roke, dočim zavezniški enako odločno trdijo, da ga drže še njihove čete. Verjetno je, da so se v Calaisu ali njegovih neposredni okolici spustili in se ugnzdili nemški padalci.

Drugi hudi ofenzivni pritisk izvajajo nemške kolone na črti Brügge—Courtrai na reki Lys, kjer so zabeležile uspehe na levem krilu. Tu so močne nemške enote potisnile belgijske čete pri mestu Menin nazaj in po nemških informacijah prodre v smeri proti Ypernu. Hudi nemški napa-

di so bili tudi pri Courtraiu, kjer pa so francoske čete — po zavezniških vesteh — preprečile nemški prodor proti St. Omerju, katerega namen je bil razbiti zavezniško armado na dva dela.

Prizorišče tretjega nemškega ofenzivnega sunka je bilo v okolici Valenciennesa in Denaita, kjer so bile srdite nočne in dnevne borbe med napadajočimi nemškimi kolonami in francoskimi branilci. Francoske čete so sicer vzdržale napade, potem pa se umaknile na drugo obrambno linijo.

Dočim se združena zavezniška vojska v Flandriji in Belgiji umika pod najtežjimi okolnostmi na vseh svojih odsekih ter se zadovoljuje predvsem z defenzivnimi operacijami, katerih cilj je pridobiti čim več časa in ohraniti medsebojno povezanost, pa pritiska ta vojska ofenzivno proti jugu med Arrasom in Cambralem z namenom, da čim bolj zoži grlo nemškega klina na Kanal. Po zavezniških vesteh se je pred njim oddelkom severne zavezniške vojske posrečilo pri Bapaumu zopet ghalo zožiti grlo nemškega koridorja.

Nemško vojno vodstvo je angažiralo svoje velike letalske sile za to, da bi zlomilo odpor zavezniške vojske, istočasno pa tudi pošilja vedno večje množine svojih letal proti točkam, kjer se koncentrirajo francoske čete, ki bi imele v primerem trenutku od juga, z reke Somme pritiskati proti Bapaumu in Arrasu in se združiti s tamkaj se nahajajočimi oddeli severne zavezniške vojske.

Uradna poročila obeh taborov postajajo zadnje dneve v velikih zadevah vse bolj rezervirana ter se zadovoljujejo z opisovanjem čisto lokalnih epizod, kjer se poveljujejo akcije posameznikov. To pomeni, da se pripravljajo na skrivaj velike stvari, ki jih želita oba tabora s tem čim bolj maskirati.

kronprinca pruski princ Viljem na fronti nevarno ranjen, včeraj zjutraj je pa umrl v neki bolnišnici. Pogreb bo najbrže potekal v Potsdamu. Pokojni princ je bil poročnik in poveljnik čete v nekem pešpolku. Že leta 1939 je dobil odlikovanje železnega križa 1. in 2. stopnje. V mirnem času se je bavil s kmetijstvom in je bil že nekaj let oženjen.

★

V čigavih rokah je Calais?

Pariz, 27. maja. AA. Uradni francoski vojaški krogi izjavljajo, da je bil davi ob 9. Calais še v francoskih rokah.

Berlin, 27. maja. AA. (DNB) Nemški listi posebno poudarjajo včerajšnjo posebno vest o padcu Calaisa, ki jo potrjuje današ-

nje poročilo nemškega vrhovnega poveljstva in globoki predor nemških sil v prostor, kjer so obkoljene zavezniške armade. Listi posebno naglašajo zgodovinski pomen padca Calaisa. Po vodni poti Dover-Calais je v mirnem času šel tok angleških obiskovalcev na celino.

London, 27. maja. AA. (Reuter). S pristojne strani potrjujejo, da imajo zavezniške čete še vedno v svojih rokah štiri pristanišča ob Rokavskem prelivu in sicer Calais, Dunkerque, Ostende in Zeebrugge.

Evakuacija britanske Somalije

Berlin, 27. maja. o. Tukajšnji listi beležijo vest današnjega »Timesa«, po kateri se je pričela zaradi napetosti na Sredozemskem morju evakuacija žena in otrok vseh evropskih narodnosti tudi iz Adena in Britanske Somalije.

Francoska vojna poročila

„Napadi in neizogibna smrt“ — Dva cilja glavnih nemških napadov — Umik pri Valenciennesu

Pariz, 27. maja. AA. (Havas) Napad v neizogibno smrt imenujejo francoski vojaški krogi nemško ofenzivo, ki divja že dva ali tri dni na severni fronti. Nemško vrhovno poveljstvo uporablja taktiko, kakor so jo Nemci uporabljali pri Verdunu, in meče v boj neprestano čedalje večje množice ljudi in materiala, ne meneč se za izgube, samo da bi dosegli nagel in odločen rezultat. Nemške izgube so velikanske. Vojski v sivih uniformah stalno napadajo na široki fronti s podporo cele množice tankov in skrajno ogorčenega topniškega ognja. Nad njimi lete nemška letala in napadajo zavezniške postojanke s strojnimi in bombami. Bitke v zraku so takisto izredno srdite. Na obeh straneh se vrste napadi in bombardiranje sovražnega zaledja. Zavezniški bombardirajo ceste, ki vodijo na bojišče, nasprotnik pa vrača napade. Glavni nemški napad velja odseku, ki ga drže belgijske čete ob reki Lys proti Jenalnu na francoski meji severno od Lillea, proti Courtraiju in severno od tega mesta. Do davi so Nemci kljub orjaškim napadom in velikanskim žrtvam zabeležili le neznatno zavzetje terena. Boj je trajal ves včerajšnji dan in vso noč. Prvič, odkar se je začela velika bitka, so se vršile snodi tudi obsežne nočne operacije. Davi se je boj nadaljeval z nezmanjšano srditostjo.

Drugi veliki nemški cilj je Valenciennes. Francoske čete, ki branijo ta odsek, so ves včerajšnji dan ustavljale nemške napade in pri tem zadajale sovražniku velike izgube. Ponoči so se Francozi umaknili, ne da bi jih pri tem oviral sovražnik, in zasedli nove postojanke.

Na zapadnem delu pritiska sovražnik po zavzetju Boulogna, čigar stari grad se je držal do včeraj pozno popoldne, proti Calaisu.

Pariz, 27. maja. AA. (Havas). Ena sama skupina francoskih letalskih eskadril, ki je štela 36 letal, je v zadnjih 15 dneh sestrelila 124 nemških letal.

Jutranje uradno poročilo
Pariz, 27. maja. AA. (Havas) Jutranje uradno poročilo pravi:

Na severu sovražnik nadaljuje svoje napade, posebno v okolici Denaina. Francoske in zavezniške čete zadržujejo njegovo prodiranje. Boji so skrajno ogorčeni. Nemci napadajo ne glede na izgube, ki jih imajo njihove množestevine in dobro oborožene čete. Pri Valenciennesu smo se ponoči umaknili na že prej pripravljene postojanke.

Velike borbe so se razvijale v teku včerajšnjega dne in pretekle noči tudi na področju okrog Valenciennesa. Nemci so imeli pri svojih napadih velike izgube. Borbe so se včeraj popoldne polagoma razširile tudi na ves vzhodni del južne fronte od reke Somme do Maginotove črte. Že snočni komunikacije francoskega vrhovnega poveljstva je beležil izredno velike izgube nemških oddelkov, ki so jih Francozi s svojimi topovi posebno pa z avtomatskimi naravnost kosili. Na Sommi so obležali kar cel plotoni nemške vojske pred francoskimi postojankami. Pri protinapadu so Francozi na fronti ob Sommi dosegli celo nekaj novih uspehov.

Najhujši so bili menda boji okrog Bapaume in Peronnea. Sovražni oddelki, ki

janke ob reki Seldi. Ob Sommi in Aisni in na vzhodu ni bilo pomembnih dogodkov.

Pariški listi o položaju

Pariz, 27. maja. AA. (Havas). Listi komentirajo zadnja vojaška poročila ter ugotavljajo, da se položaj za zavezniške zboljšuje. »Liberte« naglašajo, da zadnje dni tudi Nemci priznavajo težavnost naloge, ki so se je lotile nemške čete ter hvalijo junstvo zavezniških armad. Sovražnik je ustavljen, pravi list. Njegove izgube so ogromne. Prispel je do morja. To je lepo, toda kaj sedaj? Kako naj se sovražnik okoristi s tem morjem? Sovražnik se sedaj boji naše akcije. Oni, ki so videli generala Weyganda, so prepričani, da je to človek, ki ve kaj noče, kako to hoče in da bo to napravil, ko bo hotel. On pripravlja svoj načrt in o njem ničesar ne govori. Čas za izvedbo bo nastopil takrat, ko bo za ta manever najugodnejši. Za zdaj čakajmo z zaupanjem, kaj bo storil šef vojske

General Duval pravi v listu. »Journal des Debats«, da se je položaj razjasnil in postal enostavnejši. Nemški napad je usmerjen proti obali in proti Veliki Britaniji. Razen tega gredo Nemci za tem, da bi dosegli velik vojaški uspeh na ta način, da bi prisilili h kapitulaciji skupine zavezniških armad na severu. To naj bi bila kapitulacija, ki ji ni primera v zgodovini. Toda to je brezsmiselno in tudi neverjetno, da bi nemški generalni štab živel v iluziji, da bo dosegel vojaški rezultat. Tako daleč še nismo prišli. Zavezniške armade drže solidno sedanjo fronto. Položaj zaveznikov je vsak dan boljši. Če primerjamo sedanji položaj s položajem, ki je bil pred enim tednom se lahko upravičeno ugotovi, da se je spremenil na boljše.

»Tempe« piše, da pred ogorčenim odporom zavezniških armad sovražnikov dinamizem popušča. Sedanji boji, črpa jo zvezniške rezerve v materialu. Zavezniški imajo lahko popolno zaupanje v vztrajnost zavezniške vojske. Tej vojaški vrli odgovarja potrpežljivost in neomajna vera v ozadij. List pravi na koncu, da bo treba mnogo vztrajnosti in zaupanja za to, da se ta vojna dobi. V tej vojni surove moči strojev in materiala je treba moralne moči naroda, ki predstavlja močnejše orožje.

Angleška vojna poročila

Nemška ofenziva na skrajnem severu fronte — Spopadi pri Valenciennesu in ob reki Sommi — Boji ob Kanalu

London, 27. maja. br. (Reuter) Že včeraj se je pričela nova nemška ofenziva proti skrajnemu levemu krilu zavezniške vojske v Flandriji. Angleške čete so belgijski vojski, ki je razvrščena na tamkajšnjih postojankah, prispelo na pomoč. Komunikacije o teh borbah, ki je bil davi izdan, pravi, da so bili Nemci tam zadržani. Na odseku fronte, na katerem operira angleška vojska, ni bilo nikakih pomembnejših dogodkov. Pri manjših spopadih so angleške čete pokazale nezlomljiv duh in veliko borbenost. Nekemu angleškemu oklopnemu avtomobilu je uspelo uničiti 7 sovražnih oklopnih voz.

Najhujši so bili menda boji okrog Bapaume in Peronnea. Sovražni oddelki, ki

še zmerom prodirajo po rokavu pri Abbevilleu in Boulogneu so imeli na področju med obema mestoma velike izgube.

Uradno vojno poročilo

London, 27. maja. br. (Reuter). Vojno ministrstvo je objavilo nocoj naslednje službeno vojno poročilo: Sovražna vojska je danes znova na vso moč napadala postojanke francoske in belgijske vojske na obeh straneh odseka na katerem je razvrščena angleška vojska. Britanski topništvo je sodelovalo s francosko vojsko v borbi proti oklopnim oddelkom sovražnika nad vse uspešno. Tudi v Belgiji je angleška vojska uspešno sodelovala z belgijsko. Postojanka na angleškem odseku Nemci niso napadli.

Velika bitka v Belgiji

London, 27. maja. z. »Exchange Telegraph« poroča, da so Nemci pričeli na skrajnem levem krilu, kjer so razmešene belgijske in angleške čete, silno ofenzivo, pri kateri sodeluje 400 do 500.000 mož. V boj so vrgli tudi vse razpoložljive tanke in oklopne avtomobile. Najhujši boji so na odseku Gent—Brügge. Belgijskim četam, ki so bile izpostavljene najhujšemu pritisku, so prišle na pomoč angleške divi-

Nadaljevanje na 2. strani

Nemška vojna poročila

Srditi boji v Flandriji se nadaljujejo — Nemški klin proti Ypernu — Spopadi med ladjami in letali v Kanalu

Berlin, 27. maja. br. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je opoldne objavilo naslednje vojno poročilo:

V Flandriji in v pokrajini Artois se nenehoma nadaljujejo napadi nemške vojske na sovražne oddelke. Sovražna vojska je sedaj že čisto tečno obkoljena. Severno od Menina je uspelo v napadu prodreti v obliki klina globoko v sovražno fronto. Nemške čete so tam že tik pred mestom Ypernu. (Okolica Yperna je bila že v svetovni vojni prizorišče srditih bojev — op. ur.)

Formacije nemškega letalstva so intenzivno posegale v borbe na kopnem in odločno podpirale prodiranje vojske. Težišče vseh naporov je bilo področje, na katerem je sovražna vojska obkoljena. Zapadno od mesta Lensa je nemška vojska odbila napad francoskih kolonialnih čet, ki so imele pri tem velike izgube.

Kakor je bilo že objavljeno v posebnem poročilu, je Calais v nemških rokah. Mesto je bilo za sovražno fronto obkoljeno. Pri Boulogneu se je posebej odlikoval poročnik nekega oklopnega oddelka Ponjakowski, ki je s tankovnim topom obstrlel neki sovražni rušilec v bližini obale, tako da je na njem izbruhnil požar. Sovražne vojne ladje so se morale umakniti iz bližine obale. Proti poskusom sovražne pomorske vojsne sile, da bi obvladala Rokavski priliv in omogočila premik angleških čet preko preliva v Anglijo, so intenzivno intervenirala nemška letala, ki so bombardirala francoske luke, kolikor so še v sovražnih rokah. V Dunkerqueu so eksplozivje nemških bomb v pristanišču povzročile velike težave.

Na južni fronti so se borbe nadaljevale, ne da bi bilo prišlo do kakšnih posebnih dogodkov.

Letalske sile so intenzivno napadle letališča v okolici Pariza, prometne naprave južno od Reimsa in zbirališča sovražnih čet. Samo na nekem letališču je bilo uničenih 20 letal. V celoti so znašale izgube sovražnih letalskih sil v teku včerajšnjega dne 73 aparatov. 32 jih je bilo sestreljenih v letalskih spopadih, 15 od protiletalskega topništva, ostala pa so bila uničena na letališčih. 15 nemških letal se ni vrnilo v svoja oporišča.

Pri akciji proti pristanišču pri Ostendu, ki je še v sovražnih rokah, se je našim naglim bojnim čolnom posrečilo, uničiti s torpedi neki britanski rušilec in neko sovražno podmornico.

petosti se kažejo tudi v odnosih med Rumunijo in Rusijo, zlasti, odkar je bila Rusija povabljen, da vstopi v mednarodno podunavsko komisijo, kjer bo sodeloval z Rumunijo, s katero je v enaki meri zainteresirana glede varnosti na izlivu Dunava in na črnomorskem prostoru. K vsem tem znanjem informacijam lahko dodamo še pomirljive vesti iz Londona in Pariza, ki prav tako izključujejo domneve, da bi Balkanu pretela kaka neposredna nevarnost.

A tudi v samih balkanskih državah je v tem pogledu nastopilo znatno pomirjenje. Pozornost je te dni vzbudil oficijozni madžarski demanti vesti, češ da kaže Madžarska samo na zunanji miroljubnost, medtem ko se dejansko pri-

Sovražnik je tudi v pretekli noči znova brez vsakega načrta s svojimi letali napadel nevojaške objekte v zapadni Nemčiji, pri tem pa ni povzročil nikake večje škode.

Nemški letalci

Nekje ob Renu, 27. maja. AA. (Stefani). Posebni dopisnik agencije Stefani poroča, da so včeraj divjali srditi boji med nemškimi, francoskimi in angleškimi letalstvom. Nemški letalci niso samo bombardirali francoske in belgijske morske obale, pač pa tudi pristanišča ob južni obali Anglije. Pri vseh teh spopadih so bili nemški letalci v premoči nad sovražnikovimi tako po številu kakor tudi v tehničnem oziru. V teku tega tedna so nemški letalci sestrelili 490 zavezniških letal, po večini angleških. Če se bodo boji v zraku nadaljevali v takšnem tempu, bodo zavezniški izgubili vsak mesec okoli 3.000 letal.

Vnuk cesarja Viljema padel

Berlin, 27. maja. br. (Stefani) Pred dnevi je bil na fronti ranjen sin bivšega nemškega prestolonaslednika, ki je bil preplejan v Potsdam. V pretekli noči je ranam podlegel.

Berlin, 27. maja. AA. (DNB). 13. maja je bil najstarejši sin bivšega nemškega



Ljubljanski velesejem

1. — 10. jun. 1940
47. razstavna prireditel.

Bogato založen velesejem.

600 razstavilalec domačih in inozemskih. Posebne razstave: Pohištvo, Avtomobili, Zaščita pred napadi iz zraka, Naša vsakdanja hrana, Zobna tehnika, Moda, Turizem. Polovična vozna na železnici in parnikih.

Na postajni blagajni kupite rumeno železniško izkaznico za din 2.—

pravlja na uresničenje svojih revizionističnih zahtev v povezanosti z drugimi državami. »Pester Lloyd« je te vesti odločno demantiral in pripomnil: »Madžarska se je pozitivni in trezni miroljubni politiki priključila brez pridržkov in upa, da bo pri vseh državah na tem področju zmagala zdrava težnja po ohranitvi mirnega in produktivnega dela — navzlic vsem manevrom.« Enako pozornost pa so vzbudile tudi turške informacije o ravnotežni vlogi Rusije na Balkanu ter končno bolgaške ugotovitve, da navzlic vsem drugim govoricam za Balkan trenutno ni neposredne nevarnosti. Glavni čini, lj balkanskega miru pa sta predvsem odločnost in čuječnost balkanskih držav samih.

zije. Gre za operacije največjega stila, kar jih je bilo do sedaj v bojih na zapadu. Bitka se traja in borba valovi sem in tja. Napadi in protinapadi se vrste drug za drugim, ne da bi mogla ena ali druga stran doseči kak odločilen uspeh.

Mostovi čez reko Lys

London, 27. maja. br. Letalsko ministrstvo je davi objavilo naslednji komunikacijski: Včeraj popoldne so angleški bombniki bombardirali mostove preko reke Lys, preko katerih so se naš pomikale kolone nemške vojske. S štirimi bombami je bil neki most popolnoma uničen. Razdeležena, odnosno močno poškodovana sta bila dva pontonska mostova. Kasno popoldne so angleška letala bombardirala še zbirališča nemške vojske za fronto ter so prizadejala sovražniku veliko izgubo.

Požari v Belgiji

in severni Franciji

London, 27. maja. z. Posebni dopisnik »United Pressa«, ki je imel priliko poleteti s skupino angleških letalcev nad zaledje nemških čet v severni Franciji in Belgiji, poroča, da so nastali po starihovitem bombardiranju s strani zavezniških letal v zadnjih dneh v zaledju nemških čet ogromni požari. Gre predvsem za skladišča bencina in municije, ki so jih zavezniški letalci z bombardiranjem zažgali. Zlasti v Belgiji in Luksemburgu so nastali silni požari, ki se še vedno širijo. Mnoge ceste in železniške proge so docela porušene.

Boji ob grlu klina

London, 27. maja. AA. (Reuter). Vojaški urednik Reutera piše: Na francoskem divja orjaška bitka. V zvezi s tem je zanimivo omeniti sročnji francoski komentar, po katerem Nemci halastno dovažajo ojačenja s svojih postojank na Siegfriedovi črti in švicarski meji, in da je verjetno, da se bodo te čete udeležile te bitke. Na jugu med Amiensom in Bapaumom v odseku pri Peronnu zadržujejo Francozi s hrabri protinapadi nemški koridor. To tudi pojasnjuje sovražne napade na zavezniške postojanke pri Courtraiju in na reki Lys. Če se Francozom posreči zapreti ta »stekleni vrata«, bodo operacije zavzele popolnoma drugo smer.

Nadzorstvo nad Kanalom

London, 27. maja. AA. (Havas). V londonskih dobro obveščenih krogih smatrajo, da se nemška poročila o bombardiranju britanskih letališč v vzhodni in jugovzhodni Angliji nanašajo na nemške letalske napade, izvedene nad Yorkshiro in vzhodno Anglijo. Pri teh napadih je bilo ranjenih osem ljudi, poškodovanih pa večje število kmetijskih hiš. Glede vesti neke tuje radijske postaje, po katerih opravljajo nemška letala, podmornice, polgalci min in celo tudi rušilci neprestano nadzorstvo nad Rokavskim prelivom pri Calaisu, v omenjenih londonskih krogih trdijo, da bi bila ta vest absolutno točna, če bi se beseda »nemški« zamenjala z besedo britanski.

Neznana usoda nečaka angleškega kralja

London, 27. maja. AA. (Reuter). V Londonu potrjujejo, da ne vedo, kaj je z lordom Fredericom Cambridgem, ki je služil v britanski vojski na francoskem. Lord Cambridge je nečak angleškega kralja.

Izgubljena angleška ladja

London, 27. maja. AA. (Reuter). Britanska admiralteta sporoča: Po letalskem napadu, izvršenem na ladjo »Essex«, se smatra, da je ta vojna ladja izgubljena. Šest mornarjev je bilo ubitih, 15 pa ranjenih.

★

Zračne borbe

London, 27. maja. br. (Reuter). Velike težave in deloma celo zmešnjave povzročajo nemški vojski akcija angleškega in francoskega letalstva, ki neprestano bombardirajo sovražne bencinske tanke, skladišča streliva, nemške kolone na pohodu, zbirališča nemških čet in razne važne vojaške objekte. Angleška letala napadajo nemške kolone povsem po metodah nemškega letalstva. Če let angleških letal se spuščajo do 60 m nad njimi, odvzame nanje vse svoje bombe in jih nato še obstreljuje. Poleg tega so angleška letala povzročila tudi nemškemu letalstvu ogromne izgube. Po podatkih francoskih vojaških krogov je bilo doslej nad Nizozemsko, Belgijo, Francijo in Anglijo v zadnjih 17 dneh sestreljenih že okrog 1500 nemških letal. Večje število jih je bilo uničenih tudi na nemških letališčih.

V posebnem komunikatu, ki ga je angleško letalsko ministrstvo izdalo sredi ponedeljka, je bilo v soboto od angleških letal sestreljenih 20 nemških bombnikov in lovcev, večer pa okrog 40. Angleške letalske izgube so znašale v poslednjih dveh dneh 11 aparatov. Štiri angleška letala, ki so bila pred dnevi službeno proglašena za izgubljena, so se vrnila s svojega poleta nad sovražnim ozemljem na neko francosko letališče.

Do posebnih hudih letalskih spopadov je prišlo včeraj med Calaisom in Dunkerquom. V zraku je bilo nesteto nemških in angleških letal. Neki eskadri angleških letal tipa Spitfire se je posrečilo sestreliti celo vrsto bombnikov tipa Junkers 87. Izmed 6 Messerschmittov so sestrelili enega. Končno se je razvila večja letalska bitka tudi nad francoskim ozemljem. Letalske formacije so se srečale v višini 3.600 m, kmalu pa so strmoglavile prav nizko nad zemljo. Eskadra nemških Junkersov je skušala uiti angleškemu letalom tipa Spitfire, toda pet izmed njih je bilo sestreljenih, tri pa so bila močno poškodovana.

Goreča skladišča

pri Rotterdamu

London, 27. maja. AA. (Havas). Letalsko ministrstvo poroča: Britansko letalsko naznanja, da so zaloge goriva, ki so jih angleški letalci pred nekaj dnevi bombardirali v Rotterdamu še vedno v plamenih. Tisti deli skladišč, ki jih pri prvem napadu bombe niso zadele, so bili ponovno bombardirani. Naše posade izpovedujejo, da se požari stalno razširjajo. Ko so se naši letalci vrnili nad mesto, so mogli ugotoviti, da je bil še cel odsek v plamenih. Vsa naša letala so se vrnila v svoja oporišča.

Nemčija se pripravlja na napad na Anglijo samo

Zavzetje Nizozemske, Belgije in severne Francije je bajne le priprava za naskok preko morja

Basel, 27. maja. z. Berlinski dopisnik »Basler Nachrichten« poroča, da se vedno bolj množijo znaki, da se Nemčija pripravlja na odločilen udar proti Angliji in da so za Nemčijo operacije v severni Franciji in Belgiji le postranskega pomena, prav za prav priprava za glavni in odločilen naskok. Prav tako smatrajo v Berlinu, da je v tem trenutku tudi morebitno prodiranje proti Parizu le drugovrstnega pomena. V nemških krogih izjavljajo, da je glavna borba Nemčije naperjena proti Angliji in da mora zato Nemčija izkoristiti sedanjo ugodno priliko ter zadati Angliji odločilni udarec, še preden se bo dovolj pripravila na obrambo in preden ji bi mogla eventualno prikočiti na pomoč Amerika.

Obrambne priprave na Irskem

London, 27. maja. AA. (Reuter). Iz Dublinu poročajo: Pomembne ukrepe za varnost države v svobodni državi Irski so oblastva izdala po svečanem opominu predsednika Devalera glede možnih nevarnosti za irsko državo. Irsko vojsko se bo povečala na stanje vojnih učinkov in bo proglašeno vojno stanje. Pod zastavo so poklicani rezervisti in prostovoljci. V kratkem se začne kampanja za novačenje več tisoč nadaljnjih prostovoljcev. Oblastva proučujejo načrt o zavarovanju pred letalskimi napadi in pred izdajalci. Načrti za zatemanje mest in vasi so gotovi in se lahko takoj izvedejo, če bo potrebno. Opozicija je v glavnem izjavila, da je pripravljena sodelovati z vlado pri teh varnostnih ukrepih.

Internacije Nemk v Angliji

London, 27. maja. AA. (Reuter). Notranje ministrstvo poroča, da bodočasno interniranje v vsej Veliki Britaniji vse Nemke in Avstrijke, stare od 16 do 60 let, ki so bile doslej podvržene samo nekemu omejitvam glede gibanja. Internacija bo tako urejena, da bodo mogle vzeti s seboj tudi svoje otroke izpod 16 let.

Preskrba s hrano

London, 27. maja. br. (Stefani). Ministrstvo za oskrbo je s posebnim odredbo razdelilo vso Anglijo v 800 okrožij, v katerih se bodo uredile posebne zaloge vseh življenjskih potrebščin. Prebivalstvo posameznih okrožij se bo lahko tako avtonomno oskrbovalo z vsemi potrebščinami. Zaloge bodo zadrževale vsaj za nekaj tednov. Na ta način se bodo omogočile vse težave v oskrbi prebivalstva z živili tudi v primeru nemških letalskih napadov na Anglijo, spričo katerih bi se mogle prekiniti prometne zveze med posameznimi centri.

Nove aretacije v Londonu

London, 27. maja. AA. (Havas). Razen 60 oseb, ki so jih pri nedavnih preiskavi v centrali britanske fašistovske unije zadržali v zaporu, so aretirali še nadaljnjih 10 oseb. Policija vodi živahno preiskavo tudi o delovanju drugih organizacij in več njihovih članov. Detektivni Scotland Yard

Crippsova misija v Moskvi

V Londonu upajo, da bodo obnovljena gospodarska pogajanja to pot bolj uspešna — Rusija in Balkan

London, 27. maja. br. (Reuter). Angleška vlada je nedavno preko sovjetskega poslanca v Londonu sporočila sovjetski vladi željo po nadaljevanju pogajanj za ureditev medsebojnih gospodarskih odnosov. Angleška vlada je prvotno stavila pogoj, da mora biti Rusija jamstva, da iz Anglije uvoženega blaga ne bo izvažala v Nemčijo. Sovjetska vlada je ta pogoj načelno odklonila, češ da ni združljiv s položajem Rusije kot velestate, vendar pa izrazila pripravljenost za pričetek pogajanj. Sprito tega se je angleška vlada odločila poslati v Moskvo svojega posebnega pooblaščenca. Ta delikatna naloga je bila poverjena siru Staffordu Crippsu, ki bo te dni krenil na pot. Kakor zatrjuje v dobro poučenih krogih, ima Cripps zelo široko pooblastilo. Cripps je kot znan angleški levitar v Moskvi zelo dobro zapisan. Ima tam tudi mnogo osebnih znancev. Po izbruhu vojne z Nemčijo se je skoraj mesec dni mudil v Moskvi.

Basel, 27. maja. z. Po naziranjih balkanskega dopisnika »Basler Nachrichten« je za Sovjetsko Rusijo ohranitev »status quo na Balkanu največjega pomena. Nekdanji tradicionalni nemški načrt prodiranja na Bližnji vzhod igra v sovjetski zunanji politiki še vedno važno komponento. V sedanjem konfliktu med Nemčijo in zapadnimi velestatami je doslej Sovjetska Rusija sicer igrala vlogo onega tretjega, ki ima od tega prepričanje, da v združeni vojni sili se je sovjetska zunanja politika odločno pod vplivom dogodka na zapadu znatno spremenila, kar med drugim kaže tudi zblizanje med Moskvo in balkanskimi državami.

London, 27. maja. AA. (Reuter). Britanska vlada je dobila odgovor sovjetske vlade glede potovanja posebnega britanskega poslanstva s sirom Crippsom na čelu v Moskvo zaradi trgovinskih pogajanj s sovjetsko Rusijo. Reuterjev diplomatski urednik pravi, da ni vzroka za domnevo, da sovjetski odgovor ne bi bil ugoden da je pa poprej treba urediti še nekatere formalnosti.

★

Sovjetsko zagotovilo Madžarski

Budimpešta, 27. maja. o. (United Press). Madžarski poslanik v Moskvi je bil službeno obveščen od sovjetskega komisarja za zunanje zadeve, da sovjetska Rusija v nobenem primeru ne bo prekršila sedanje madžarske nevtiralnosti.

Sovjetska Rusija bo spoštovala neodvisnost in suverenost Madžarske.

da nadaljujejo preiskave britanskih državljanz, ki bi utegnili biti internirani na podlagi čl. 10 akta, ki določa aretacijo tistih, ki so krivi podzemeljske akcije v času vojne.

Neprekinjeno delo v vojni industriji

London, 27. maja. AA. (Reuter). Britanski delavci in britanska industrija so krepko reagirali na nevarnost nemškega prodiranja proti lukam ob Rokavskem prelivu. Veliki napor v proizvodnji industrije od sestave Churchillove vlade pomeni v mnogih primerih posledico direktiv zaupnikov delavske stranke ali pa delavskih sindikatov. Industrijski napor in težavni vojaški položaj na severu Francije sta po sodbi javnosti v tesni medsebojni zvezi. Minister za oskrbo, laborist Morrison je dal izrazu temu stališču, ko je v svojem radijskem govoru izjavil, da more vsaka izgubljena minuta stati eno življenje na bojišču. Zdej delajo vojne tovarne 24 ur na dan, delavci pa delajo po 12 ur. Iz poučenega vira se je zvedelo, da je bila produkcija angleških tovarn pretekli teden največja od začetka vojne.

Kanadsko vojno posojilo

Ottawa, 27. maja. AA. (Havas). Vlada je pozvala vse Kanadčane, da podpišejo hranilne bono po pet do 100 dolarjev za vojne namene. Bono se bodo izplačali v 7 in pol leta. Finančni minister je izdal na prebivalstvo tale apel:

»Biti moramo kos nepričakovani tragediji. Sovražnik pripravlja nevarnost invazije. Načrti, ki jim je bil namen zadržati sovražnika za Maginotovo črto, so izgrnili. Dolžnost Kanade je, da pospeši svojo akcijo in da se ničesar ne ustraši. samo da bo popolno podpira zavezniške.«

Omejitev obsega listov

London, 27. maja. br. (Stefani). Ministrstvo za oskrbo je danes odredilo, da se omeje izdaje periodičnih listov da bi se tako zmanjšal konzum papirja. Zaloge papirja v Angliji so se v zadnjem času znatno zmanjšale, ker je izostal uvoz iz Skandinavije.

Rojstni dan angleške kraljice matere

London, 27. maja. AA. (Havas). Nj. Vel. kraljica Mary je preživel svoj rojstni dan v nekem kraju v zapadni Angliji, kjer biva od začetka vojne. Udeležila se je včeraj dopolne službe božje. Angleški kralj in kraljica sta kraljici-materi poslala za njen rojstni dan čestitke z najlepšimi željami.

Novi vpoklici v Angliji

London, 27. maja. AA. (Reuter). Uradno sporočajo, da bosta v smislu zakona o oboroženih silah prihodnji mesec vpisana dva razreda. Osebe rojene leta 1911 se morajo javiti 15. junija, osebe pa, ki še niso vpisane in ki so rojene med 1. januarjem 1910 in 22. junijem 1920 se morajo vpisati 30. junija.

Danska trgovinska

delegacija v Moskvi

Moskva, 27. maja. AA. (Stefani). V Moskvo se je pripeljala danska trgovinska delegacija, ki se bo pogajala za obnovo trgovine med Dansko in sovjetsko Rusijo.

Sovjetske dobave

za Nemčijo

Berlin, 27. maja. br. (Stefani). V tukajšnjih gospodarskih krogih odločno demantirajo vesti, po katerih naj bi bila Rusija nehala Nemčiji dobavljati premog, petrolej in pogonska olja.

Roosevelt zahteva

pospešenje oborožitve

Radijski govor o nujnosti vsestranske vojaške in obrambne priprave Zedinjenih držav

Washington, 27. maja. AA. (Reuter). Predsednik Roosevelt je imel včeraj govor, ki so ga prenašale vse radijske postaje USA. Govoril je pol ure o potrebah državne obrambe ter o sredstvih, s katerimi bi bilo tem potrebam možno zadostiti, končno pa tudi o vprašanjih, ki neposredno zanimajo bodočnost USA.

V svojem govoru, ki ga smatrajo za neko vrsto dopolnilo ali ilustracijo poslanice o oboroževanju, ki jo je Roosevelt poslal kongresu, je nastopil proti slepm in gluhi, ki naivno verujejo, da so Zedinjene ameriške države materialno izolirane od evropskega spopada, kakor tudi proti tistim, ki iz strankarstva napadajo zunanjo politiko vlade. Roosevelt je dejal, da ne deli iluzije s takimi ljudmi, prav tako pa tudi ne deli strahu s tistimi, ki jih je zgrabila panika in ne verujejo več v ameriško vojsko. Izjavil je, da so USA ganila skoro neverjetna poročila o vsem, kar se v tem trenutku dogaja, in kar se je dogajalo s civilnim prebivalstvom Norveške, Holandije, Belgije, Luksemburga in Francije. Roosevelt naslavlja energičen poziv na prebivalstvo, naj »v imenu človeške skupnosti« priskoči na pomoč Rdečemu križu. Končno je poudaril, da sta ameriška vojska in mornarica odlično preskrbljeni z vsem potrebnim in tudi dobro izurjeni.

Roosevelt je govoril nato o kapaciteti proizvodnje in dejal, da se ta kapaciteta neprestano povečuje. Priznal je, da ta

„Tri vrvi okoli Italije“

Ostro protizavezniško pisanje italijanskega tiska se nadaljuje — Osnova za pogajanja o ukinitvi zavezniške kontrole nad italijanskimi ladjami

Rim, 27. maja. AA. (Stefani). »Piccolo« poudarja okoliščino, da so okoli Italije potegnene vrvi, ki ovirajo njen razvoj. Te tri vrvi se imenujejo Suez, Gibraltar in Dardanele. Nepravilno podrejenost Italije so priznale celo nekatere francoske in britanske osebnosti, med njimi Balfour in francoski admiral Labriez, ki sta o tej stvari razpravljala na konferenci v Washingtonu leta 1922. Pa tudi Bismarck je priznal, da je Italija v neugodnem položaju na Sredozemlju. Ta položaj je le predlog trajal. Zdej pravi Italija: Dovolj je! Italija mora ustvariti neodvisnost svojega imperija. Zato mora biti gospodarica Suez in svojega lastnega morja in mora absolutno prestriti te tri vrvi.

Rim, 27. maja. AA. (Stefani). »Tevere« komentira trditve francoskih in britanskih listov, češ da so zavezniške sile v trikotju Aleksandrija-Haifa-Ciper nepremagljive, in pravi, da je ta trditev vse prej kakor točna. Ta znameniti trikotj zapira po eni strani Sueski prekop, ki ga kaj lahko napadejo sovražne sile, po drugi strani pa strateške postojanke pri Rodu. Razen tega je treba omeniti, da razpolaga Italija z močnimi letalskimi in pomorskimi silami, in da bi te sile pomenile skrajno nevarnost zavezniškemu brodomorju, tem bolj, ker italijanske sile operirajo doma, medtem ko so zavezniške sile morajo posluževati tujih oporišč. To je zadosten dokaz, da je znamenita francosko-angleška pomorska nepremagljivost samo pripovedka.

London, 27. maja. AA. (Havas). Ministrstvo za blokado poroča: Posebni odposlanec britanske vlade, ki je imel nalogo udeležiti se sestanka mešanega angleško-italijanskega odbora, ki se bavi z vprašanji v zvezi z nadzorstvom nad kontrabando, se je vrnil danes ponoči v London. Britanski odposlanec smatra predloge, ki so jih formulirale italijanske oblasti kot zadovoljivo podlago za sporazum. Italijanski in angleški zastopniki so sklenili, da se podrobnosti sporazuma izdelajo v Rimu. Londonski diplomatski krogi izjavljajo, da bo imel sporazum z Italijo za posledico odstranitev gotovih sporov, ki so z Italijo nastali zaradi francosko-britanskega nadzorstva nad kontrabando.

Zahvala akademikom

Rim, 27. maja. (Stefani). Glede na manifestacije italijanskih študentov ki so izjavili, da so pripravljeni po ducejevem nalogu se boriti za zagotovo imperijsko usodo fašistične Italije, je šef glavnega štaba fašistične milice izdal dnevno povelje vseučiliškim črnim stražam. V tem povelju izraža zadovoljstvo s temi manifestacijami in prepričanje, da bodo italijanski študentje znali z vsemi silami sodelovati za uresničenje velikega črnega fašističnega cesarstva, ki da se Italija osvobodi tujih hegemonij in da postane gospodarica svojega morja.

Vsestranske priprave na Sredozemlju

Aleksandrija, 27. maja. AA. (Reuter). Posebni dopisnik Reutera se je z letalom pripeljal čez vse Sredozemsko morje v Aleksandrijo. V svojem poročilu pravi med drugim: Glavni uspeh mojega potovanja je, ugotovitev, da so naj se iz sedanjih napetosti na Sredozemlju izcimijo še takšne nevarnosti. Velika Britanija in njeni prijatelji izdali kar najskrbnejše vse potrebne ukrepe, da bodo takoj kos tem nevarnostim tako na vojaškem, kakor tudi na diplomatskem področju. Grčija se zavaruje pred nevarnostmi pete kolone. Samo v teku ene same racije v Atenah so našli v neki restavraciji 6 tujecev, ki so imeli orožje. V Egiptu so izšli novi ukrepi za vsako eventualnost proti nezaželenim tujcem. Posebno nazijo na to, da se v Nemčijo ne pošiljajo informacije preko posadk tujih ladij, ki so namenjene skozi Sueski prekop.

Stroga pripravljenost na Malti

Valetta, 27. maja. br. (Stefani). Guverner Maltje je odredil strogo pripravljenost za vse oddelke za borbo proti padalcem. Na osnovi te odredbe so že v pretekli noči patrolirali po vseh maltskih otokih posebni motorizirani oddelki angleške vojske.

ske v času od 23. do 5. zjutraj. Poleg tega je guverner posebej odredil, da se vsak poskus upora proti angleškim oblastem na Malti sodi po pospešenem prekom postopku. Za vodjo upora je določena smrtna kazen.

London, 27. maja. AA. (Havas). Konzul Zedinjenih držav na Malti je zaprosil ameriške državljane, ki tam žive, naj se čimprej vrnejo v USA.

Zatamnitev Gibraltarske

Gibraltar, 27. maja. AA. (Reuter). Uradno sporočajo, da se bo začel z jutrišnjim dnem izvršila popolna zatamnitev med 23.30 in 5.30. Na ulici se bodo poleg vojaških oseb v uniformi lahko pojavile samo osebe, ki bodo dobile za to posebno dovoljenje.

Diplomati pri predsedniku egiptovske vlade

Kairo, 27. maja. AA. (Havas). Predsednik egiptovske vlade Ali Maher paša je sprejel britanskega veleposlanika. Sprejel je tudi italijanskega veleposlanika ter imel z njim daljši razgovor.

Zatamnitev v Egiptu

Kairo, 27. maja. br. (Reuter). V vsem Egiptu so bili sredi izdani novi varnostni ukrepi. Vsa mesta so po odredbi vlade ponoči med 21. in 5. uro popolnoma v temi. Dolež je ta ukrep veljal le za mesta ob obali. Nadaljnji ukrepi povsem vojaškega značaja so bili izdani v Aleksandriji, pred katero so zasidrane štiri eskadre zavezniškega vojnega brodomorja.

Polemika okrog ameriškega parnika

Washington, 27. maja. AA. (Havas). Poročajo, da sta nemški in britanski zunanji ministri sporočila, da sta dobila obvestilo, da je parnik »President Roosevelt«, ki naj odvele ameriške državljane domov, odplul v Galvey, in da sta dala prizadetim oblastvom potrebna navodila, da ga ne bi vojni mornarici na njegovi vojni ovirali.

New York, 27. maja. AA. (DNB). Na pristojnem mestu govore, da mislijo Angleži izvršiti atentat na ameriški parnik »President Roosevelt«, ki se nahaja na vojni iz New Yorka v Calver na zapadnem Irskem, odkoder bo odplaval v Ameriko ameriške državljane in njihove družine. Atentat bi se imel izvršiti, ko se bo ladja z ameriški državljani, ženskami in otroki vračala v Ameriko.

New York, 27. maja. AA. (Havas). Ameriške agencije v Bostonu so razširile vest, da je nemški konzulat dal izjavo, da bo morala kakšna britanska podmornica torpedirala ameriški parnik »President Roosevelt«, kakor je to poročal DNB. Zdej se je izvedelo, da ta vest ne izvira iz Bostona.

Dr. Korošec pri dr. Tisu

Bratislava, 27. maja. AA. (DNB). Predsednik dr. Tiso je priredil slavnostno večerjo na čast predsednika jugoslovanskega senata dr. Antonu Korošcu in blivšemu ministru Vojislavu Djordjeviću, ki sta se na povratku z bratislavskega velosema ustavila za nekaj časa v slovaški prestolnici. Slovenski večerji sta prisostvovala tudi predsednik slovaške vlade Tuka in slovaški zunanji minister Durčanski.

Španski trgovinski delegat v Splitu

Split, 27. maja. o. S parnikom »Ljubljano« je prispel davi v Split opolnočni delegat španskega trgovinskega ministrstva Guardia Bujardo. Minister Bujardo se že nekaj časa mudi v naši državi z nalogo, da na novo uredi trgovinske odnose med Španijo in našo državo. Ker je med tem prispel v Split španski parnik »Caudea«, na katerega natovarjajo pšenico, se je minister Bujardo sam hotel prepričati, kako je splitsko pristanišče opremljeno in kako gra delo od rok. Novinarjem je danes izjavil, da je z vsem, kar je videl, zelo zadovoljen.

Razpis volitev za zagrebško trgovsko zbornico

Zagreb, 27. maja. o. Za 2. julija so razpisane volitve novega sveta trgovske zbornice v Zagrebu.

Znamke Balkanske zveze

Beograd, 27. maja. AA. 1. junija t. l. se sestane v Beogradu na osmo redno zasedanje gospodarski svet držav Balkanske zveze. Za to priliko so danes izšle posebne poštne znamke, v vrednosti po 3 in 4 din. Znamki se prodajata po nominalni vrednosti. Na znamkah so upodobljeni grbi držav Balkanske zveze. Znamke z istimi motivi pridejo ob istem času v promet tudi v ostalih državah Balkanske zveze. Pri teh znamkah je uvedena novost, ki jo zanimajo filateliste, namreč to, da je napis Jugoslavije natisnjen izmenično v cirilici in latinici. Besedi »Entente Balcanique« sta isti na obeh znamkah. Znamki sta tiskani v omejenem številu. V Beogradu bo za zasedanja gospodarskega sveta v rabi poseben žig s priglednim besedilom: s tem žigom bo pošta Beograd 1. žigosala znamke po naročilu in po potrebah filatelista iz Jugoslavije in iz tujine. Vsa naročila bo sprejemala in izvrševala pošta Beograd 1.

Nesreča v železniški kurilnici v Gračacu

Split, 27. maja. o. V železniški kurilnici v Gračacu je davi nastala huda kspozicija. Eksplozija je kotel neke lokomotive, ki so jo v kurilnici popravljali. Pri eksploziji je bil ubit strojevodja Žutić, kovač Grah pa hudo ranjen. Poškodbe so dobili tudi poslovodja kurilnice, neki drugi strojevodja in neki kovač.

Zemunska vremenska napoved za torek: Večja pooblaščen na zapadu, delno oblačno na vzhodu. Dež in nevihte tu pa tam, posebno na zapadu. Toplota precej visoka.

Naši kraji in ljudje

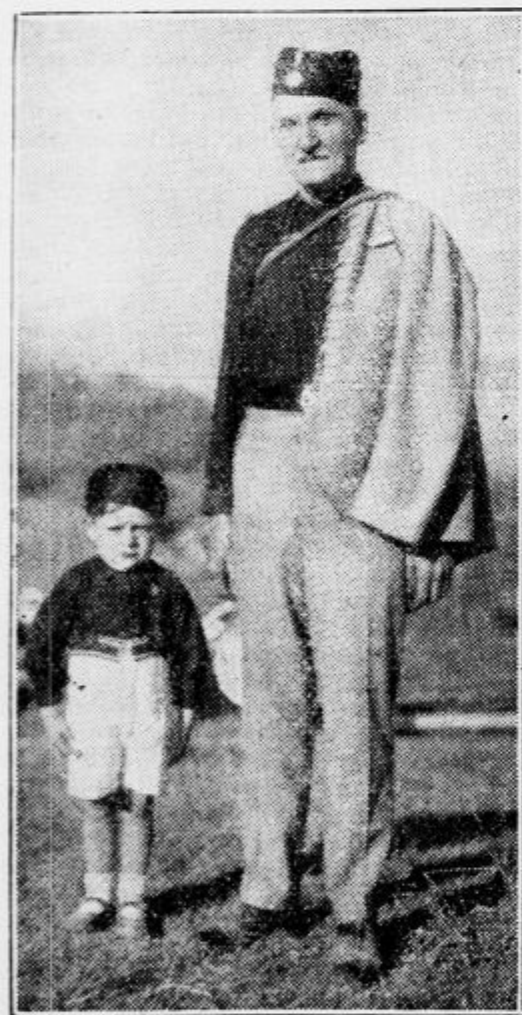


Kakor smo poročali v nedeljski številki, sta se Nj. Vel. kralj Peter II. in Nj. Vis. knez namestnik Pavle v soboto udeležila krstne slave, ki jo je praznovala gardna konjenica. Poleg njih so bili med gosti ugledni predstavniki kraljevega nameštva in vlade. Nj. Vel. kralj je nosil uniformo podnarednika, gojenca vojne akademije, knez namestnik pa uniformo armijskega generala. Visoka gosta so pozdravili odličniki in kot domačin poveljnik gardne konjenice general županec. Naša slika prikazuje Nj. Vel. kralja Petra II. in Nj. Vis. kneza namestnika Pavla na pohodu k slovesnosti in na tribuni, kjer sta bila ob defileju deležna najtoplejših ovacij.



Smrt najstarejšega sokolskega praporščaka V Žirovnici bo danes nastopil poslednjo pot Miha Artelj

Žirovnica, 27. maja. Umrl je najstarejši sokolski praporščak brat Miha Artelj. Spominjali smo se te krepke korenine tudi v »Jutru« dne 28. septembra 1938, ko je praznoval 80-letnico in takrat smo tudi objavili pričujočo sliko



najstarejšega in najmlajšega člana sokolske družine v Žirovnici.

Sredi najlepše gorenjske pokrajine, nedaleč od Prešernove Vrbe, drage vasi domače, stoji visoko nad savsko sotesko idilčna vas Breg. Tam je preživel stari leta mojster Miha Artelj. Že od mladih let je vneto sodeloval pri narodnem delu. Ko se je pred 37 leti ustanovil Sokol na Jesenicah, je bil tudi Miha med ustanovitelji in nato njegov prvi blagajnik. Poleti 1905 je prvič korakala močna sokolska četa v slavnostnih krojih. Med postavnimi, visoko raslimi možmi in fanti je bil Miha Artelj največji, da ga je bilo videti kakor zvonik sredi vasi. Sredi poletja 1906 je bila otvorjena karavanska železnica. Slavnostna otvoritev te gospodarske velepomembne proge je bila na Jesenicah in v Podrožici. Tedanji župnik Ražun in župan Kobentar iz St. Jakoba sta povabila jeseniške Sokole v St. Jakob na Koroskem, da bi tam v družbi domačinov zapeli kakšno narodno. Pri povratku na kolodvor so nemški turnerji izvali velik prepir in pretep. Brez najmanjšega vzroka je neki železničar z vso močjo udaril Artelja s službeno svetilko po glavi, da se je ves z krvjo oblit zrušil na tla. O tem dogodku so avstrijske oblasti uvedle preiskavo in končno seveda obdolžila Slovence, da so ti izvali prepir. Ker se je Miha Artelj dobro zavedal, da bo pri takem stanju po nedolžnem obsojen, je čez noč izginil v Ameriko. V mestu Duluth v državi Minnesoti je delal v tovarni kot kovač. Nevajen težkega dela je kmalu omagal. Ker je v tistem času po vsej Ameriki zavladala velika brezposelnost, je Artelj zapravil vse prihranke.

Duševo in telesno strit in gospodarsko uničen se je po poldrugem letu bivanja v Ameriki vrnil v domovino. Pri povratku na Jesenice je bil že na poti od kolodvora do

stanovanja aretiran. Potem se ga obsodili na tri mesece strogega zapora, ki ga je preživel v Celovcu. Zaradi njegovega mirnega značaja in lepega obnašanja ga je jetniško ravnanje postavilo v jetniški čevljarški delavnici za mojstra. Po nedolžno prestani kazni je več let krepke sodeloval pri Sokolu in drugih narodnih organizacijah na Jesenicah. Pred 14 leti pa se je za stalno naselil na Bregu pri Žirovnici, kjer je samcat preživel jesen svojega živahnega življenja. Ko se je pred leti ustanovilo Sokolsko društvo Žirovnica-Breznica, je bil kljub visokim letom izbran za društvenega praporščaka. S ponosom je nosil prapor na gorenjskih sokolskih prireditvah. Bil je najstarejši praporščak v Jugoslaviji in je tako bil res živ zgled mnogim mladim starškom, ki jih srečujemo na plesiščih, promenadah in po kavarnah. Ko javlja Sokolsko društvo Žirovnica-Breznica, da je brat Miha Artelj, njegov stari praporščak, umrl po dolgem trpljenju, in da bo v torek ob 16. nastopil zadnjo pot izpred Sokolskega doma v Žirovnici na farno pokopališče na Breznici, je pač gotovo, da bodo bratje in sestre počastili njegovo zadnjo pot v najčastnejšem številu Miha Artelj bo ostal kot praporščak, ki je visoko dvigal svoj dragoceni prapor, trajen vzorik bodočim pokolenjem Slava njegovemu spominu!

Stavbišče za litijsko meščansko šolo so izbrali na Grbinski dobri

Litija, 27. maja. Poročali smo že o sestanku uradne komisije iz zastopnikov kr. banske uprave iz Ljubljane, krajevnega šolskega odbora, litijske občine, sreskega načelnika in drugih činiteljev, ki so si pred dnevi ogledovali v poštev prihajajoča zemljišča za sodelopje litijske meščanske šole. Izbrani so bili trije prostori in sicer prvi na vrhu Šmarske dobre prav ob glavni cesti iz Litije v Šmartno, drugi prostor je na vzhodnem parobku Grbinske dobre v bližini grbinskega gradu, tretji prostor pa je bil ogledovan na Graški dobri nad litijsko predelico in kolodvorom.

Končno odločitev glede stavbišča si je pridržala kr. banska uprava in vsa naša javnost je bila nestrpna, kako se bo glasila odločba, zlasti glede okoliščin, ker so se že pojavljali v dolini glasovi, ki so bili celo proti vsem trem navedenim prostorom in zahtevali, naj si izberemo stavbišče in kakem drugem mestu v dolini: ali poleg litijske ljudske šole in sodišča, ali pa na litiskem polju v višini vile dimnikarja g. Dobravca, kamor se bo razvijala bodoča Litija.

Zdaj pa je dospela uradna odločba, ki se glasi, naj stoji nova meščanska šola na Grbinski Dobri, ki je dobila po klasifikaciji komisije največ točk.

Navedeno zemljišče — tako utemeljitev v odločbi — je oddaljeno od središča trga Litije približno 700 metrov in leži na ravni nad banovinsko cesto Litija-Šmartno ter je od ceste oddaljeno kakih 100 metrov z višinsko razliko 25 metrov. Voda in elektrika sta v bližini. Parcela je ravna, leži na obronku s prostim razgledom proti trgu, Savi in železniški progi. Dohod je možen po dveh cestah. Lega je zelo mirna. Za stavbišče prihajata v poštev dve parceli last tržana veleposestnika g. Rada Slanca in merita skupno 12.000 kvadratnih metrov. Za šolo bo potrebnih najmanj 5000 kvadratnih metrov, na odmerjenem zemljišču bo stala moderna in obsežna šolska stavba z razsežnim šolskim vrtom, telovadščem in igriščem.

Že ob prvem komisijemskem ogledu, ki je bil dne 4. oktobra 1934, je bilo ugotovljeno, da potrebuje litijska meščanska šola 6 učilnic, fizikalno dvorano, risalnico, telovadnico, zbornico, ravnateljevo pisarno, tri kabinete za učila, prostore za gospodinske tečaje in gospodinski pouk. Nadalje zahteva odločba tudi še nekatere druge pritlikline in sicer kopalnico s prhami, stanovanje za upravitelja, obstoječe iz treh sob s pritliklinami in enosobno stanovanje za šolskega slugo.

Ko bo zgrajeno poslopje meščanske šole, bo dobila Litija tudi šolsko polikliniko, saj bo naraslo število pod polikliniko pripadajočih otrok iz Litije, Šmartna in drugih okoliških šol precej nad 2000. Polikliniki bodo odmerjeni potrebni prostori za preiskavo učencev. Po zahtevi uradne odločbe je predvideti tudi prostore za zaklonišča pred zračnimi napadi. Načrte za no-

ginje Talije preživel toliko srečnih in nesrečnih dni. In po teh ovacijah nepristne Josipu Danešu, stvaritelju nešteti nepozabnih, večidel tako kakor on sam simpatičnih odrskih postav, je zagnila zavesa oder. Zagnila je vence, šopke in skromna darila, zagnila njegovih štirideset let umetniškovanja. Ni pa zagnila upanja, da ga bomo še videli na »deskah, ki pomenijo svet«.



Potlej je minil zadnji praznični blek, in medtem ko se je slavljene nekje v noči še nadalje prepiral s svojo usodo, gledano skozi temperaturo štiridesetih stopinj in skozi melanholijo prošle štirideset let »trpljenja brez miru«, je občinstvo obrnilo svojo pozornost na dogajanje v hiši mestnega poglavarja Antona Antonoviča. Začel je svet Gogoljevga humorja, »Revizor« je v priznani režiji dr. Bratka

Studenec zdravja za Vaše zobe.

Če vsak dan uporabite malo zobne kreme ODOL, boste napravili pravo kuro za obnovitev Vaših zob. Po uporabi zobne kreme ODOL bodo Vaši zobje postali blesteče beli, obilna pena prodre v najbolj skrivne kotičke Vaše ustne votline in prepreči škodljivi zobni kamen. Vaš dah bo postal svež in poživljaljoč.

1 TUBA ODOL-A VELJA PO KOLIČINI IN UČINKU ZA 2

Velike množine belic na Gorenjskem

Nenavaden prizor se je nudil na Telovo ribiču pri združenju naših Sav, pod Radovljico. Neposredno nad izlivom kristalno čiste Bohinjke, v kalno mlakužo Dolinke, ki kvari zadnja leta znaten del prekrasne radovljske okolice, pod Čahnuvom jezom je bilo videti precej klenov, nekaj lipanov in postvir. Tu pa tam se je zalesketal v de-ročinah tudi kakšna podust.

Ko je ribič izvajal rokodelstvo sv. Petra nekoliko nižje pod jezero, je opazil kako se je iz zelenkaste, globoke vode, skozi največje deročine, proti belemurodu pomikal živ, sivkast oblak. Ko je oblak stopil v plitvino, morda komaj pol metra od obrežja, po širini pa je segal več metrov daleč v strugo, so se pokazali iz vode hrbi velikih rib. V plitvi deročini se je zibalo več sto četr do pol metra dolgih belic. Rib je bilo tako na gosto, da je ribiču uspelo z mrežico dvigniti ribe iz Save. Spoznal je, da so podusti. Kaj, le je bilo poved, da se toliko rib zbralo v plitvi deročini in da so prihitele od proda? Odkod neki se je moglo zbrati toliko belic, posebno zaaj ko je drst že davno končana?

Brčas so podusti prišli iz nižjih delov Save, ker je še nekaj življenja v vodi. Morda so ob koncu zime šla iskati stara drstiča, v gornji del Save? Ker je pa tamkaj voda zamazana, brez hrane, so se vsi

ribji oblaki pomikali navzgor, dokler niso dosegli čiste vode. V čisti Bohinjki pa je bila gotovo drest za vse belice iz srednjih delov Save. V grdo vodo se ribe niso hotele več vrniti in tako so ostale v spodnjem delu Bohinjke. Gotovo se tudi zaradi ne bo podal na nevarno pot skozi mrtvo, zamazano vodo, v kateri je v teku zadnjih let poginilo na stotisoče večjih in manjših rib.

S takimi neprirodnimi pojavi bodo gotovo močno oškodovani ribarski revirji v nižjih delih Save, kjer bo jelo primanjlovi podusti in mren, ki so važna hrana silecev. V Savi pod Radovljico pa ni videti več drugih rib kakor tu pa tam kakšne klene. Iz tega se najboljše razvidi, da v omenjenem delu Save manjka kisika. Odvzame ga pač grdobija, ki se izliva v Savo iz jeseniških in javornjskih tovarn. — s.

Vsi, ki mnogo jedo in stalno sede in trpe zaradi tega prav pogosto na trdi stoli, naj pijejo vsak dan čašo naravne »Franz-Josefove« grenke vode, ki se mora poprej segreti. Davno preizkušena in priznana »Franz-Josefova« voda se odlikuje po svojem sigurnem učinku in prijetni porabi.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

Kulturni pregled

Daneševih štirideset let

Sreča je umetniku le redkokdaj naklonjena. In vendar je prav umetnik vseh vrst tisti, ki s svojimi stvaritvami pomnožuje v ljudeh občutje sreče in radosti in podpira tiste tople iluzije, brez katerih bi bilo težko živeti na tem odvratno nepravilnem in življenju svet. Umetnikovo poslanstvo je bilo vsekdar in tem, da nam dela življenje znošnejše in lepše, in vendar kolikokrat ga more olepšati samemu sebi? Prešeren je v »Pevcu« krasno izrazil umetnikovo osebno tragiko, njegovo poslanstvo, da nosi v prsih »al pekel al nebo« in da nima druge tolažbe, kakor:

Stanu
se svojega spomni, trpi brez miru!

Tega »trpljenja brez miru«, ki kuje drobiž umazane vsakdanjosti v svetle celine umetnosti, trpljenja, ki toliko daje, a tako malo sprejema, smo se spomnili v nedeljo zvečer, ko je ljubljansko gledališče praznovalo v opernem gledališču štiridesetletnico igralskega udejstvovanja enega najsimpatičnejših članov naše drame, Josipa Daneša. Vse do zadnjega je bilo upati, da se bo težko oboleli jubilar osebno pojavil na odru in se zahvalil občinstvu. V napolnjenem gledališču, ki je zbralo množico njegovih znanih in neznanih častilcev, je postalo živahno in prijetno. Razpostrlo se je ozačje simpatije in pričakovanja, v katerem vsak umetnik tako lahko diha, ker vidi, da njegovo delo ni bilo zaman. Tedaj se je dvignil zastor in glej, na odru ni bi-

lo tiste običajne podobe, ki nas razveseljuje ob gledaliških jubilejih in praznikih: podobe z leskom in bleškom slavnosti, z množico gratulantov, z venci in darovi. Sredi scene je stala klop, na nji so ležali številni venci in šopki, okrog nje pa je vladala samota in kulisarijo prvega dejanja Gogoljevke »Revizorja«. Nekoliko trpkega gogoljevkega smeha, nekoliko nehotene ironije in mnogo melanholije je bilo skrite v barvah vencev in šopkov, v tihosti teh ne baš obilnih daril, ki so jih neznan častilci pripravili jubilaru. Ni bilo ne nje, ne tovarišic in tovarišev. Sam, v svečani obleki je stopil pred rampo, pred venci in šopke, pred interier stanovanja mestnega poglavarja Antona Antonoviča, ravnatelja drame Pavel Golia. Z izbranimi besedami je sporočil občinstvu tragiko jubilara, ki je vse do tega večera pogumno upal, da bo lahko stopil pred svoje občinstvo, ne žal kot Hlestjakov, česar se je tolikanj veselil, marveč kot bolni jubilar, ki pa upravičeno še veruje v življenje in upa v nove uspehe. Zahrbna usoda mu ni privoščila tega veselja. In medtem ko se je Josip Daneš nekje v svoji sobi na Viču, v ognju visoke temperature, nemočno prekal s svojo usodo, je ravnatelj drame izročal občinstvu njegove pozdrave in izrekal hvaležnost za priznanje, ki ga je bil deležen ob štiridesetletnici svoje umetniške poti. Z dolгим, toplim aplavzom se je občinstvo odzvalo tej počastitvi skromnega in vestnega umetnika, ki je za vozom bo-

Krefta zopet razkazoval probleme družbe in hleštjakovščine. V ospredju zanimanja je bil gost iz Zagreba, častitljivi igralski Nestor Mihajlo Marković, ki je v vlogi Antona Antonoviča Skvoznička-Dmuhanovskega nadomeščal odsotnega Cesarja. Vzlic motnji, ki jo v besedni zgradbi drame nujno povzroča sleherni drugojedni, čeprav se tako sorodna govornica, vzlic nekoliko drugačnemu stilu Markovičeve kreacije mestnega poglavarja je zagreški igravec s prodornim uspehom opravil svojo nalogo. V vsakem prizoru so prihajale do izraza njegove, kljub starosti še zadosti močne in prepričevalne igralske kvalitete. Realističnemu ozračju Kreftove režije se morda ni tesno prilagajala njegova celotna koncepcija mestnega poglavarja, vendar je bila tako zanimiva, da je ves čas krepko pritezala pozornost občinstva. Malce so motili gostovi polzkusi s slovenščino, a tu in tam je kakšna majhna improvizacija uspešno vpadla v Gogoljev tekst. G. Marković je bil večkrat poklican pred zastor in deležen iskrenega aplavza. V ostalem je vsa predstava stala na višini premere in jo morda tu in tam celo prekoslala glede svežosti in vzgona podajanja. To predstavo so igralci darovali svojemu bolnemu tovarišu-jubilaru.

— o.

Tristoletnica smrti

P. P. Rubensa

Dne 30. maja se bo dopolnilo tri sto let, kar je umrl v Antwerpnu znameniti slikar Peter Pavel Rubens. Prav te dni je šla skozi svetovni tisk vznemirljiva vest, da so bile Rubensove umetnine na Holandskem in v Belgiji ob izbruhu vojne na hitro roko evakuirane in obenem z drugimi dragocnimi umetninami odprnjenle v avtomobilskih proti Parizu. Po dosedanjih vesteh pa

v Pariz niso dospele in je zato mogoče, da so ti neprecenljivi umetniški zakladi postali žrtev vojne. Vsak prijatelj umetnosti bo s strahom pričakoval pojasnitve te zadeve, ki trenutno še vedno dopušča upanje, da so ti zakladi vendarle kje na varnem.

Peter Pavel Rubens je najznamenitejši umetnik tako zvane brabantse šole, ki se je razvila v Flandriji pod vplivom katoliške protireformacije. Presenetljivo je, da dela te umetniške šole, predvsem pa Rubensove mojstrovine, ne kažejo duha tiste gnanosti gibanja, ki je pod gestlo obnovitve katoliške miselnosti na pr. v Italiji za dolga leta osiromašilo umetniški razvoj. Nasprotno asketskim vzorom protireformacije kaže prav Rubensova umetnost čudovito vitalnost in življenjsko opojnost. Kakšna velika razlika obstoji med umetnostjo Rubensa in Rembrandta! Slednji je bil 29 let mlajši od Rubensa in je umrl takisto 29 let po Rubensovi smrti. Razlika v duhu in življenjski vsebini umetnin obeh največjih predstaviteljev nizozemskega baroka, se razteza tudi na človeško osebnost in zasebno življenje obeh mojstrov. Rubens, življenja polni mož, ves zdrav in krepak, kakor le malokdo, je imel v življenju izredno osebno srečo. Mladost je preživel v Antwerpnu, kjer mu je bil Octavius van Been prvi učitelj v slikarski umetnosti. Leta 1600 je šel v Italijo, da bi proučeval na licu mesta velike mojstre, ki so imeli dotlej odločilen vpliv na nizozemsko umetnost. Rubensove prve slike kažejo, da sta na mladega umetnika prav posebno vplivala Tizian in Veronese. Kmalu pa se je kot človek izredne nadarjenosti in močne osebne note razvil do lastnega stila, ki se je naslanjal tudi na tradicijo domače flamske umetnosti. Lahko bi rekli, da se v duhu njegove umetnosti združujejo v krasno harmonijo prvine katoliške in protestantskega čustvovanja. Leta 1608 se je

Iz Celja

e— Polkovna slava. Danes, na dan slave 39. pešpolka v Celju, se bodo korosili borci ob 8. v opatijski cerkvi udeležili maše za padle in umrle koroske borce. Po maši bo pred spomenikom padlih koroskih borcev na dvorišču vojašnice kralja Petra spominska svečanost. Ob 10. bo na Dekovem trgu svečanost slave 39. pešpolka v spomin na zmagovite boje celjskega polka v ofenzivi na Koroskem leta 1919. Sledil bo defile celjske garnizije. Vabljeno je vse narodno zavedno prebivalstvo Celja in okolice.

e— Drevi »Gorenjski slavček«. V počastitev slave 39. pešpolka bo uprizorila ljubljanska opera drvi ob 20. v celjskem gledališču Foersterjevo narodno opero »Gorenjski slavček«. Med drugimi bodo sodelovali dame Ribičeva, Španova in Barbičeva ter gg. Francel, Janko, Zupan in Sanein. Predstava je izven abonmaja. Nekaj vstopnic je še na razpolago v Slomškovi knjižnici.

e— Tat ga je napadel s sekro. V nedeljo je hotel neki Franc Jager izvršiti tatvino pri posestniku Krizniku v Lazah pri Dramljah. Jager pa je zalotil 25-letni posestnik sin Franc Kriznik. Jager je napadel Kriznika in ga udaril s sekro po glavi. Težko poškodovanega Jagera so prepeljali v celjsko bolnišnico.

e— Prometna nesreča. Ko je vozil 47-letni hlapec Ivan Zabukovnik iz Letuša pri Braslovcah z vozom blago črnog, ga je v Letušu dohitel tovorni avtomobil in zadel pri prehitevanju v voz. Pri karambolu je padel Zabukovnik pod voz. Kolo je šlo čeznj in mu zlomilo desno nogo v gležnju. Zabukovnika so oddali v celjsko bolnišnico.

e— Dve nesreči. V soboto je padla 15-letna kuhinjska pomočnica Veronika Zupanečova iz Secke pri Novi cerkvi na cesti s kolesa in si zlomila desno roko v kolencu. V Prelohu pri Šmarju je cirkularka zgrabila 16-letnega delavca Franca Haložana za levo roko in mu razmesarila prste. Ponesrečenca se zdravita v celjski bolnišnici.

e— Dr. Ivčič Stjepan, zdravnik, spet redno ordinira. (—)

Iz Maribora

a— Premiera opere »Ples v maskah« bo jutri v sredo 29. t. m. V glavni vlogi gostuje gđ. Vera Majdic. V vlogi paža Oskaria nastopi Jelka Iglič-Cimermanova. V ostalih glavnih vlogah nastopijo Manoševski, Kamušič, Zamejčič-Kovčeva, Veronika, P. Kovič, Gorinšek, Skrbinek in Šauperl.

a— Iz železniške službe. Včeraj je odpovala na svoja nova službena mesta v Kraljevo, Niš in Sarajevo 68 delavcev, ki so bili zaposleni v tuk. železniških delavnicah.

a— Zborovanje dobrovoljcev. V Narodnem domu je bil 20. redni občni zbor sreske organizacije vojnih dobrovoljcev v Mariboru. Prisostvovala sta mu kot delegata ljubljanske organizacije dr. Turk in tov. Jeras. Kleno poročila so podali predsednik Grčar, tajnik Puks, b'agajnik Zele ter inž. Vidic za nadzorni odbor. Članov šteje organizacija 72. Pri volitvah so bili izvoljeni: V. Grčar predsednik, B. Pogačnik podpredsednik, V. Puks tajnik, A. Španger blagajnik, F. Peric, R. Lenart, A. Zele odborniki. Občni zbor sta prisrčno pozdravila ljubljanske delegata.

a— Prisrčno odhodnica je priredila studentska strelska družina svojemu dolgoletnemu članu inž. R. Djordjeviću, ki je po službeni potrebi premeščen v Kraljevo. Dvorana studentskega Sokolskega doma je bila polna zasleda. Iskrene poslovilne besede so spregovorili Golčer za studentsko strelsko družino, ravnatelj Krejčič za Aeroklub in S. Reja za mariborsko strelsko okrožje. Iskreno se je zahvalil za poslovilne besede inž. Djordjevič. Vneto so sodelovali na večeru pevci in godbeniki »Dravce«.

KAVARNA PARK JE ŽE OTVORJENA!

a— Čigav je fantek? Na Vodnikovem trgu se je izgubil 3-letni fantek. Starši ga dobijo pri hišnici Franciški Vodopivec v Slovenski ulici 3.

a— Omejitve obrata. Zaradi pomanjkanja surovin bo obratovala do nadaljnjega tukajšnja mehanična tvornica svilenih izdelkov Thoma & Co samo tri dni tedensko.

a— Stavbinski delavci stavkajo. Z večerajšnjim dnevom so pričeli stavkati mariborski stavbinski delavci, ki zahtevajo zvišanje prejemkov. Pogajanja za sporazum med delodajalci in zastopniki stavbinskih delavcev so v teku.

a— Mrtvec v Vrblavem jarku. V bližini Skrbinekove ogledalje ute iz smrekovih vej v tako zvanem Vrblavem jarku v občini Sv. Križ nad Mariborom so našli 6 m od kolibe mrtvega 53-letnega ogledalja Matijo Skrbineka. Ki je bil rodno iz Velikega Tinja pri Slovenski Bistrici. Ležal je na trebuhu in je imel na vratu 12 do 15 cm široko rano, ki je globoko segala v goltno. Sedaj razčisti globoke vzroke njegove smrti. Verjetno je, da je izvršil samomor zaradi bede in pomanjkanja pri trpljenju ležal nož.

a— Zbor faktorjev v Mariboru. V tukajšnji Nabavljalni zadrugi je imela v nedeljo svoj redni občni zbor Zveze faktorjev Jugoslavije. Poročila marljivih funkcionarjev so pričala o marljivem prizadevanju v korist članstva in faktorske organizacije. Navzoči delegati so razpravljali o vseh aktualnih vprašanjih, ki se nanašajo na življenjske in stanovske prilike faktorjev. Pri volitvah je bil izvoljen po večini dosedanjí odbor z g. Kavčičem iz Zagreba na čelu. Po občnem zboru so si ogledali mariborske zanimivosti, med drugim tudi obrat Mariborske tiskarne.

a— Smrt vrelga moža. V častitljivi starosti 85 let je preminul g. Janec Legat, kremenit mož, poštnjak in dobričina. Rodom je bil iz Begun na Gorenjskem. Jesen svojega življenja je preživel pri svojem sinu, upokojenem železniškem uradniku. Ohranimo blagemu pokojniku, čiga pogreb bo danes ob 16. uri, trajen spomin. Zaljubljenim svojim comenim našo topla sožalja!

a— 39. domačij je zalagal in povzročil škodo 1.700.000 dinarjev zloglasni piroman Avgust Korajžija, ki se bo moral zaradi tega zagovarjati danes dop. pred mariborskim velikim kazenskim senatom. Za razpravo je veliko zanimanje.

Gospodarstvo

Ratifikacija trgovinske pogodbe z Rusijo

Kakor smo že poročali v nedeljski številki, je ministrski svet predpisal uredbi o trgovinski in plojni pogodbi med našo državo in Zvezo sovjetskih socialističnih republik z dopolnilnim protokolom, ki sta bila podpisana v Moskvi 11. maja t. l. S to uredbo se odobrava odnosno ratificirana pogodba, ki stoji v veljavo, z izmenjavo ratifikacijskih listin, kar se po pogodbi izvrši v Beogradu. Pogodba bo potem veljala tri leta in se bo avtomatično podaljšala, če je nobena stranka ne bo odpovedala na tri mesece. Pogodba je objavljena v »Službenih novinah« od 25. maja, in sicer v srbo-hrvatskem in ruskem besedilu.

Ustanovitev ruskega trgovinskega predstavništva v Beogradu

Dopolnilni protokol določa, da bo Zveza sovjetskih socialističnih republik imela v Jugoslaviji svoje trgovinsko predstavništvo, ki bo skrbelo za razvoj gospodarskega odnosa med obema državama, za varovanje interesov Sovjetske Rusije v zunanji trgovini, za ureditev trgovinskega prometa v imenu Zveze sovjetskih socialističnih republik, in za vodenje trgovine med obema državama. To trgovinsko predstavništvo bo sovjetski državni organ za izvajanje monopola zunanje trgovine SSSR v naši državi. Predvidena je možnost ustanovitve oddelkov tega trgovinskega predstavništva v drugih mestih Jugoslavije na osnovi sporazuma med obema vladama. Sovjetski trgovinski predstavnik in dva njegova namestnika uživata vse pravice in privilegije, ki se priznavajo članom diplomatskih misij. Prostori trgovinskega predstavništva v Beogradu in njegovih oddelkih izven Beograda bodo uživali eksteritorialnost. Predstavništvo bo imelo pravico posluževati se šifre in se nanašajo predpisi o trgovinskem registru. V »Službenih novinah« bo trgovinsko predstavništvo objavilo imena oseb, ki bodo pooblašene za sklepanje pravnih dejanj in obseg pravic vsake od teh oseb v pogledu podpisovanja trgovinskih obvez trgovinskega predstavništva. Sovjetsko trgovinsko predstavništvo v Beogradu bo poslovalo v imenu vlade Zveze sovjetskih socialističnih republik, ki bo odgovarjalo samo za trgovinske posle, sklenjene ali garantirane od trgovinskega predstavništva in podpisane od pooblaščenih oseb.

Ta protokol nadalje priznava vse imunitete suverene države, ki pripadajo trgovinskemu predstavništvu v Beogradu in trgovinskemu predstavništvu kraljevine Jugoslavije v Moskvi, zlasti v pogledu trgovinske politične delavnosti z naslednjimi izjemami. Spori iz trgovinskih poslov, ki so v smislu določil protokola sklenjeni ali garantirani od strani trgovinskega predstavništva SSSR so podvrženi pristojnosti sodišč v kraljevini Jugoslaviji, če ni pogojena arbitražna razprava ali kaka druga sodna pristojnost. Pri tem pa se ne dopuščajo ukrepi predhodnega zavarovanja nasproti trgovinskemu predstavništvu. Izvršbe po sodnih sklepih proti trgovinskemu predstavništvu v takih sporih, se lahko izvršijo samo na blago in terjatve trgovinskega predstavništva.

Kraljevina Jugoslavija bo imela v zvezi sovjetskih socialističnih republik začasno trgovinsko delegacijo, ki bo skrbela za pospeševanje gospodarskih odnosov med kraljevino Jugoslavijo in Sovjetsko Rusijo, zastopala bo interese naše države v področja zunanje trgovine in bo nadzorovala izvajanje trgovinskega prometa. Ta začasna trgovinska delegacija bo v Moskvi. Šef delegacije in dva njegova namestnika bosta uživala pravice in privilegije, ki pripadajo članom diplomatskih misij, prostori delegacije pa bodo uživali eksteritorialnost. Tudi ta trgovinska delegacija bo imela pravico posluževati se šifre.

V slučaju vzpostavitve diplomatskih odnosov med kraljevino Jugoslavijo in Zvezo sovjetskih socialističnih republik bodo funkcije začasne trgovinske delegacije kraljevine Jugoslavije prešle na trgovinskega atašea poslanstva kraljevine Jugoslavije v SSSR.

Kakor poročajo iz Beograda bo v protokolu predvideno trgovinsko predstavništvo SSSR v Beogradu otvorjeno najkasneje do srede junija. Medtem bo imenovana tudi naša začasna trgovinska delegacija, ki bo najbrž do srede junija odpovala v Moskvo.

Predviden obseg medsebojne trgovine bo še povečal

Nemški listi ponovno beležijo vest, da predlaga sovjetska vlada povečanje globalnega kontingenta za medsebojno trgovino in sicer za 1 milijon dolarjev t. j. od 176 na 220 milijonov din. Tudi »Pester Lloyd« obširno razpravlja o novi trgovinski pogodbi med našo državo in Sovjetsko Rusijo ter navaja med drugim naslednje:

V Moskvi je bila sklenjena zaenkrat osnovna trgovinska pogodba, ki bo tvorila podlago za izgraditev medsebojnega trgovinskega prometa med obema državama. Težišče celotnega prometa bo v rokah sovjetskega trgovinskega predstavništva v Beogradu in sicer zaradi tega, ker ima Sovjetska Rusija državni monopol za zunanjo trgovino. Ta monopol bo izvajala trgovinska delegacija v Beogradu. Tudi z jugoslovske strani bo promet s Sovjetsko Rusijo v glavnem centraliziran, seveda pa je verjetno, da bo Rusija imela pravico svobodnega trgovanja na jugoslovske trgu za vse predmete našega izvoza odnosno uvoza, glede katerih velja svobodno trgovanje po naših predpisih.

Po informacijah budimpeštanskega lista se Sovjetska Rusija predvsem zanima za nakup bakra ter svinčenih in cinkovih koncentratov, nadalje za svinjsko mast in slanino. Jugoslavija pa ima interes predvsem na uvozu bombaža, nafte in črnega premoga iz Rusije. Urediti bo treba tudi še prometno vprašanje.

Končno poročajo inozemski listi, da se bodo trgovinska pogajanja z Rusijo v kratkem nadaljevala in da bo pri tej priliki vodil pogajanja naše delegacije v Moskvi osebno trgovinski minister dr. Andreš.

Trboveljska premogokopna družba v lanskem letu

Trboveljska premogokopna družba je za občni zbor, ki je bil včeraj v Ljubljani, izdala običajno poslovno poročilo, iz katerega posnemamo naslednje podrobnosti o poslovanju tega podjetja v lanskem letu:

V zvezi s trajnim naraščanjem železniškega prometa in večjo porabo premoga v industriji se je lani potrošnja trboveljskega premoga nadalje povečala. Družba je dobavila eno četrtino celokupne premogovne toneže na jugoslovskega trgu. Tudi za bodoče so izgledi ugodni in bo družba izvršila nadaljnje obsežne investicije, s katerimi se bo povečala produkcijska kapaciteta premogovnikov. V zvezi s tem načrtom jamskih del, ki je bil izdelan na podlagi večletnih preiskav družbenih premogovnih ležišč, je družba sklenila zgraditi v Rajhenburgu novo elektrarno in povečati centralo v Trbovljah. Tako bo družba s lastnimi sredstvi proizvajala vso potrebno električno energijo za pogon obratov in bo pri tem uporabljal premogovne odpadke, ki so za prodajo neporabni, pri tem pa bo oddajala tok tudi drugim strankam.

Gibanje produkcije premoga, cementa in apna je bilo v zadnjih letih naslednje (premog v tonah, cement in apno v vagonih):

	premog	cement	apno
1929	1.957.600	4368	2077
1933	921.400	3953	536
1936	977.400	5851	1444
1937	1.166.000	7438	2063
1938	1.423.600	7433	1965
1939	1.501.100	8026	1486

Produkcija premoga, ki se je že v prejšnjem letu precej povečala, je lani ponovno, četudi v manjšem obsegu, narasla za 77.500 ton in je znašala v vsem letu 1.501.105 ton. Vzporedno se je povečala tudi oddaja premoga. Zaloge, ki so bile ob koncu leta prav neznašne, so bile v zimskih mesecih tekočega leta v celoti porabljene.

Ceprav je privatna gradbena delavnost zastala, se javna dela nadaljujejo v normalnem obsegu in je zaradi tega celotna potrošnja cementa v naši državi večja nego v prejšnjem letu. Ker so nove naprave cementarne v Trbovljah že v obratu, se je povečala kapaciteta tovarne. Lani je produkcija cementa narasla na 80.260 ton, to je za 5730 ton več nego v prejšnjem letu; produkcija apna pa je zaradi manjše gradbene delavnosti nazadovala od 19.651 na 14.860 ton.

Omeniti je še proizvodnjo električnega toka, ki se je lani glede na zapetno obratovanje turbo-agregata v Trbovljah povzpela na 43.15 milijona kilovatih ur nasproti 8.2 milijona kilovatih ur v prejšnjem letu. Od maja lanskega leta družbi ni treba več kupovati električnega toka in je od lanske proizvodnje po odbitku lastne porabe prodala 8.75 milijona kilovatih ur, medtem ko je v prejšnjem letu znašala prodaja le 1.31 milijona kilovatih ur.

Za 108 milijonov din novih investicij v štirih letih

Povečanje bilančnega stanja investicijskih računov je posledica obsežnih del, ki

Predviden obseg medsebojne trgovine bo še povečal

Nemški listi ponovno beležijo vest, da predlaga sovjetska vlada povečanje globalnega kontingenta za medsebojno trgovino in sicer za 1 milijon dolarjev t. j. od 176 na 220 milijonov din. Tudi »Pester Lloyd« obširno razpravlja o novi trgovinski pogodbi med našo državo in Sovjetsko Rusijo ter navaja med drugim naslednje:

V Moskvi je bila sklenjena zaenkrat osnovna trgovinska pogodba, ki bo tvorila podlago za izgraditev medsebojnega trgovinskega prometa med obema državama. Težišče celotnega prometa bo v rokah sovjetskega trgovinskega predstavništva v Beogradu in sicer zaradi tega, ker ima Sovjetska Rusija državni monopol za zunanjo trgovino. Ta monopol bo izvajala trgovinska delegacija v Beogradu. Tudi z jugoslovske strani bo promet s Sovjetsko Rusijo v glavnem centraliziran, seveda pa je verjetno, da bo Rusija imela pravico svobodnega trgovanja na jugoslovske trgu za vse predmete našega izvoza odnosno uvoza, glede katerih velja svobodno trgovanje po naših predpisih.

Po informacijah budimpeštanskega lista se Sovjetska Rusija predvsem zanima za nakup bakra ter svinčenih in cinkovih koncentratov, nadalje za svinjsko mast in slanino. Jugoslavija pa ima interes predvsem na uvozu bombaža, nafte in črnega premoga iz Rusije. Urediti bo treba tudi še prometno vprašanje.

Končno poročajo inozemski listi, da se bodo trgovinska pogajanja z Rusijo v kratkem nadaljevala in da bo pri tej priliki vodil pogajanja naše delegacije v Moskvi osebno trgovinski minister dr. Andreš.

postavka je znašala še leta 1925 preko 53 milijonov din. Družbeni dolžniki, ki so leta 1937 narasli na preko 170 milijonov din in so ob koncu leta 1936 znašali 169.2 milijona din, so lani nazadovali na 149.5 milijona din.

Na pasivni strani zaznamuje bilanca poleg glavnice 200 milijonov din še za 87.1 milijona din raznih rezerv. Postavka upnikov, ki je leta 1937 padla na 33.8 milijona din, je že prejšnje leto narasla na 44.9 milijona din, v minulem letu pa je znašala 44.8 milijona din. Glede na obseg investicij v zadnjih letih je to povečanje upnikov razmeroma majhno, ker je družba za uresničitev investicijskih načrtov predvsem skrbela za nazadovanje postavke dolžnikov.

Narasla premogovna produkcija v letošnjem letu

Tudi najnovejša statistika ministrstva za gozdove in rudnike o rudarski produkciji za mesec april zaznamuje znatno povečanje produkcije premoga v primeri s prejšnjimi leti. V mesecu aprilu so v jugoslovske premogovnikih nakopali 581.615 ton premoga nasproti 442.574 v istem mesecu lanskega leta, tako da je bila letos produkcija za 31.4% večja nego v lanskem aprilu (v marcu je znašala povečanje nasproti istemu mesecu prejšnjega leta 20.2%). Kako občutno se je letos povečala produkcija premoga v primeri s prejšnjimi leti, nam kaže naslednja primerjava produkcije za prve štiri mesece letošnjega leta in prejšnjih let:

januar—april 1935	1.380.612 ton
januar—april 1936	1.445.225 «
januar—april 1937	1.529.930 «
januar—april 1938	1.813.913 «
januar—april 1939	1.916.800 «
januar—april 1940	2.389.631 «

Naša produkcija premoga je bila letos v prvih štirih mesecih za 472.831 ton ali za 24.6% večja nego lani in za preko milijon ton ali za 73% večja nego v istih mesecih leta 1935.

Ostala rudarska produkcija

V ostali rudarski produkciji razvoj ni enoten. Produkcija železne rude je bila v aprilu nekoliko manjša nego lani in je znašala le 57.600 ton (lani 60.300). Manjša je bila tudi produkcija bakrene rude, ki je dosegla le 68.000 ton (lani 76.300). narasla pa je produkcija svinčno-cinkove rude, ki se je dvignila na 73.000 ton (68.400). Produkcija bauxita se je zmanjšala na 24.000 ton (27.800), produkcija pirita na 10.700 ton (11.200), produkcija magnezita pa se je dvignila na 4700 ton (2150). Manjša pa je bila produkcija antimonove rude, ki je znašala v tem mesecu le 863 ton (1617).

Statistika topilniške produkcije zaznamuje znatno produkcijo železa, namreč 6277 ton (lani 5734). Produkcija ostalih kovin pa je v glavnem manjša. Tako je znašala produkcija svinca 2486 ton (lani 5505), produkcija bakra 3377 ton (3215), produkcija cinka 535 ton (505), in produkcija antimona 135 ton (101).

Naše terjatve v Nemčiji so se zmanjšale

Medtem ko so v drugi četrtini maja naše klirinske terjatve v Nemčiji narasle za 2.80 na 7.18 milijona mark, zaznamuje najnovejši izkaz o gibanju klirinskih računov v tretji četrtini maja zopet občutno nazadovanje teh klirinskih terjatev za 3.38 na 3.80 milijona mark. Tudi saldo naših klirinskih terjatev v češko-moravskem protektoratu, ki je zadnje tedne naraščal, izkazuje sedaj zmanjšanje za 11.9 na 45.4 milijona Kč.

Saldo naših klirinskih terjatev v Italiji, ki je v prvi polovici maja nazadoval od 34.8 na 18.9 milijona din, se je v tretji četrtini maja ponovno skril na 11.3 milijona din. Saldo naših terjatev v kliringu s Francijo se je povečal za 0.4 na 15.3 milijona frankov, v kliringu s francoskimi kolonijami pa za 1.8 na 6.3 milijona frankov. Nadalje so se povečale naše klirinske terjatve v Turčiji za 0.5 na 9.7 milijona din in v Bolgariji za 0.9 na 3.9 milijona din.

Med pasivnimi klirirgi zaznamuje izkaz zmanjšanje našega klirinskega dolga v Rumuniji za 1.2 na 10.8 milijona din in povečanje našega klirinskega dolga v Madžarski za 0.3 na 6.8 milijona din ter končno povečanje našega klirinskega dolga v Slovaški za 0.4 na 5.5 milijona Ks.

Gospodarske vesti

== Povečanje našega obkoka bankovcev. Najnovejši izkaz Narodne banke od 22. maja zaznamuje povečanje obkoka bankovcev za 354.2 na 11.300 milijonov din (lani 7112) medtem ko so se obveznosti na pokaz dvignile za 209 na 1911.8 milijona din (lani 1740.9). Vzporedno s povečanjem obkoka je narasel tudi zlati zaklad, in sicer za 40.8 na 2120.5 milijona stabilizacijskih din (lani 1917.9) v stvarni vrednosti 3392.8 milijona din. Devize izven podlage pa so se zmanjšale za 147.6 na 668.6 milijona din (lani 478.2). Obtok bankovcev se je v tretji četrtini maja povečal predvsem zaradi tega, ker je Narodna banka dala v eskontu in lombardu nova posojila in je ob enem eskontirala nove bone za narodno obrambo. Menična in lombardna posojila so narasla za 142.3 na 1981.5 milijona din (lani 1819.2), vsota eskontiranih bonov za narodno obrambo pa je narasla za 464 na 2895 din. Glede na stvarno vrednost zlatega zaklada v višini 3392.8 milijona din je znašalo 22. t. m. kritje obkoka bankovcev in obveznosti na pokaz 25.67% (prejšnji teden 26.30%).

== Posvetovalni odbor za usnje. Minister za trgovino in industrijo je imenoval stalni posvetovalni odbor za usnje pri trgovinskem ministrstvu. Naloga odbora je, da proučuje specialna strokovna vprašanja oskrbe gospodarstva z usnjem in industrije usnja s sirovinami in polifabrikati. Odbor šteje 17 članov. V njem so 3 zastopniki trgovinskega ministrstva, po en zastopnik direkcije za zunanjo trgovino, vojnega ministrstva, inspekcije za državno obrambo, kmetijskega ministrstva in Narodne banke ter po trije predstavniki industrije, trgovine in obrti. Predsednik odbora je g. Mišič, načelnik trgovinskega ministrstva.

== Občni zbor ljubljanske borze za blago in vrednote bo danes ob 16. v borznih prostorih v Gregorčičevi ulici 27 (Trgovski dom) z običajnim dnevnim redom.

== Novi brzojavni tovarni listi. Na podlagi zakona v takšah je finančni minister izdal odlok, da pridejo 1. junija t. l. v promet novi železniški tovarni listi za notranji brzojavni promet po zvišani ceni 1 din brez takse.

Borze

27. maja

Na jugoslovskega borzoh notirajo nemški klirinski čeki nespremenjeno 14.70. Grški boni so se trgovali v Zagrebu po 28.75 in v Beogradu po 28.50. Tečaj na svobodnem trgu se nadalje ravna po tečaju 55 din za dolar.

V tečajnici oficijelnih tečajev je danes privrkat nekoliko nižja oficijelni tečaj devize Curih. Kakor je znano, je nekaj let notirala deviza Curih v oficijelni tečajnici nespremenjeno 995 — 1005, ker so bili tečajji stabilizirani v relaciji nasproti švicarskemu franku. Lani, ko je pričel angleški funt popuščati, smo stabilizirali dinar na svobodnem trgu v relaciji nasproti ameriški dolarju, medtem ko so oficijelni tečajji ostali še nadalje stabilizirani nasproti švicarskemu franku. Danes pa je bil tečaj devize Curih privrkat nižja, iz česar sledi, da bo odslej Narodna banka tudi v oficijelni tečajnici držala stalno relacijo nasproti dolarju.

Na zagrebškem efektne tržišču je bila danes tendenca nadalje slaba in so tečajji ponovno popuščali. Vojna škoda se je nudila po 405 (v Beogradu je bil promet po 402 — 403). Do zaključkov ni prišlo in je bil zabeležen le promet v delnicah Trboveljske po 250.

DEVIZE

Ljubljana. Oficijelni tečajji: London 141.07 — 144.27, Pariz 79.70 — 82, New York 4425 — 4485, Curih 992.92 — 1002.92. Tečajji na svobodnem trgu: London 174.53 — 177.73, Pariz 98.67 — 100.97, New York 5480 — 5520, Curih 1227 — 1237. Curih, Beograd 10. Pariz 8.10, London 14.30, New York 446, Milan 22.50, Madrid 45, Berlin 178.75, Stockholm 106.37, Sofija 5.50, Budimpešta 79. Atene 3.10, Bukarešta 2.37 Carigrad 3.12.

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 405 bl., 4% agrarne 50 bl., 4% severne agrarne 50 — 51.50 bl., 6% begluške 69.50 bl., 6% dalm. agrarne 53 bl., 6% šumske 60 bl., 7% invest. 97 bl., 7% Blair 93 bl., 8% Blair 97 bl.; delnice: PAB 175 bl., Trboveljska 250 — 252, Sečersana Osljek 215 den., Jadranska 390 den. Beograd. Vojna škoda 400 — 402 (402 — 403), 6% begluške 64.50 bl. (64), 6% dalm. agrarne 54.50 bl. (54.50 — 54.75), 7% stabiliz. 94 bl., 7% Blair 83 bl. (83.50), 8% Blair 93 den. (93), Narodna banka 7850 — 7925 (7900), PAB 177 den.

Blagovna tržišča

ZITO

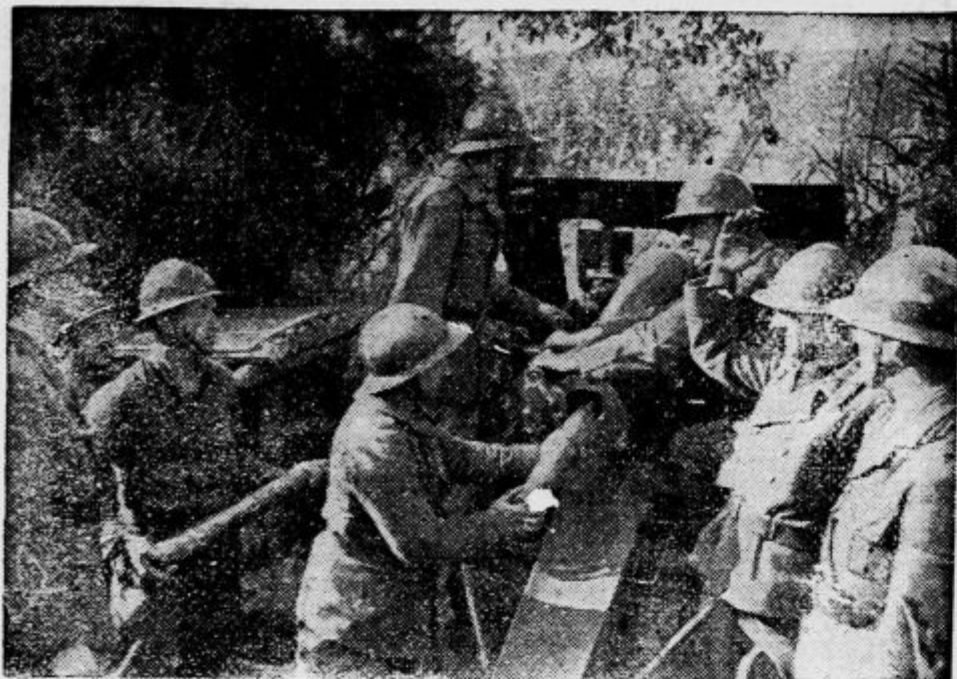
+ Chicago, 27. maja. Začetni tečajji: pšenica: za julij 85.25, za sept. 85.25, za dec. 85.875; kornuza: za julij 75.125. + Novosadska blagovna borza 27. t. m.) Tendence lahka. Pšenica: baška okolica Novi Sad 246 — 248; sremska 246 — 248; slav. 246 — 248; ban. 246 — 248; baška lađa Tisa 248 — 250. Rž: baška 200 — 202. Oves: sremski 194 — 196; slavonski 196 — 198. Ječmen: baški in sremski 64/65 kg 207.50 — 210. Kornuza: baška 191 — 192; par. Indija 196 — 198. Moka: baška in ban. »0g« 320 — 370; »2« 340 — 350; »5« 320 — 330; »6« 300 — 210; »7« 270 — 280; »8« 175 — 180. Otrubi: baški in sremski 162.50 — 165; banatski 160 — 162.50. Fižol: sremski beli brez vreč 435 — 440.

Sentimentalna zgodba v realnih časih

Klaus Larson in Alica Anderssonova iz neke vasi v bližini Upsale na švedskem, sta si pred petdesetimi leti ljubljala kot 11-letna otroka zvestoba. Bil je baš semanjani dan in v potrdilo te prispege je Klaus kupil Alici majhen prstan, ki je stal celih deset oerov.

Dvanajst let pozneje je Klaus prosil Alico po vseh pravilih za roko

Obramba pred nemškimi tanki



Znameniti francoski 75 mm top, kakršni imajo veliko vlogo pri obrambi pred nemškimi tanki

Tanki v svetovni vojni in danes

Ognjeni krst tankov, ki so angleški izum v svetovni vojni I. 1916.

Svoj ognjeni krst so tanki prestali 15. septembra 1916. To so bili zelo težki, nerodni in za posadko skrajno neprijetni vozovi, kajti ljudje v njih so silno trpeli zaradi vročine, a pogostoma tudi od dušilnih plinov, ki so jih razvijali stroji.

Večji pomen so dobili ti bojni vozovi navzlic svojim nedostatkem dne 20. novembra istega leta v bitki pri Cambrai, ko so izvršili cel prevrat v vojni taktiki. Bodeča žica jim ni bila nič več v oviro. Z lahkoto so vozili preko strelskih jarkov, a krogle iz pušk in strojnica jim niso mogle do živca. V napadih na utrjene postojanke v Flandriji so se izvršno obnesli.

Od tistega časa so se tanki v mnogem spremenili. Pred vsem morejo razvijati brzino, o kakršnih pred četrtjo stoletja generali še sanjati niso mogli. Med tem ko so v svetovni vojni vozili kvečjemu z brzino 7 km na uro, dosegajo danes povprečno 70 km. Dobili so tudi močnejše oklope, da so odpornejši proti obrambnemu orožju.

Razlikujemo tri vrste bojnih vozov, lahke, srednje in težke. Lahki so najgibljivejši, imajo pa najtanjši oklop. Srednje težki

tanki so bolj zavarovani proti izstrelkom, zato so že počasnejši, a težki tanki, ki imajo do 8 cm debele oklepe, so najpogostejši. Poleg posebnih topov zoper tanke so izumili tudi tanke, ki jim je glavna naloga boriti se proti tankom samim.

Umljivo je, da so nastale razne »šole«, ki zagovarjajo različne načine uporabe tankov v bitkah. Angleška šola je n. pr. za samostojne akcije tankov, francoska za sodelovanje med tanki in napadajočo pehoto, nekako v sredi je nemška šola, ki je razvila tesno sodelovanje med tanki, pehoto in letali.

Težko je posadkam v bojnih vozovih. Ti ljudje tako rekoč sploh ne vedo, kaj se dogaja okrog njih in prenesejo zato mnogo, čeprav sta hrup in vročina v vozilu veličanska, zlasti v bitki. Periskop je edino oko, skozi katero opazujejo v tanku okoliščino, a povelja se prenašajo preko radijskih sprejemnikov in oddajnikov v vozilih. Tanki so zgrajeni tako, da lahko premagajo marsikatero težavno terensko priliko, samo če teh ne predstavljajo močvirja, gore, gosti gozdovi in reke.

Kako je bil ujet general Giraud

Na poti z bojišča v glavni stan ga je prestregel sovražni motoriziran oddelek

Berlinski listi poročajo, kako je padel v nemško ujetništvo francoski general Giraud in pišejo:

General Giraud je sprejel vodstvo povelje mu 9. armade na belgijskem bojišču kratko preden je prišel v nemško ujetništvo. Zaradi naglega prodiranja nemških motoriziranih kolon si ni mogel ustvariti jasne slike o položaju v zaledju. Odrinil je s tankom na pot, da se na terenu z lastnimi očmi uveri, kakšno je pravo stanje.

Z veliko požrtvovalnostjo in poln poguma je odstopal k svojim četam, da bi jih preuredil in jih usposobil za prihodno borbo. Ogledal si je na licu mesta celo manjše

oddelke, vsako strojno posebej. Ko je bil ogled na bojišču končan, se je vrnil nazaj proti svojemu stanu, da bi izdal odločilna povelja. Vsedel se je v oklopni voz. Toda na tej poti je francoski tank prestregla kolona nemških udarnikov, ki so Girauda zajeli in ga z letalom odpeljali k Nemcem.

Giraud je zjaj star 61 let. Njegova kariera sliči na las karieri mnogih drugih francoskih oficirjev v glavnem stanu. V začetku svetovne vojne I. 1914. je bil Giraud kapetan. Dva tedna potem, ko so se začeli boji, pa je bil ranjen in so ga Nemci zajeli. Iz nemškega lazareta je pobežnil. General Giraud je bil v zadnjem času tudi poveljnik trdnjave Moguncije (Metz).

V Londonu se pripravljajo



Posebni oddelki angleških moštvo postavljajo na londonskih ulicah ovire ter jih prepletajo z bodečo žico, da bi onemogočili ali vsaj otežili morebitno pristajanje nemških padalcev

Kapetan Rintelen pod ključem

Kakor so listi že zabeležili, so angleške oblasti aretirale Nemca kapetana von Rintelena, ki je živel kot nemški emigrant na Angleškem ter je osumljen »vohunstva«. Rintelen je bil v svetovni vojni dodeljen propagandnemu odseku nemškega poslanstva v Washingtonu. Ameriške oblasti so takrat proti njemu uvedle postopanje zaradi vohunstva in sabotaže v ameriških tavnih. Ko je 1. 1933. v Nemčiji prišel Hitler na površje, je Rintelen odšel iz Nemčije in se nastanil na Angleškem. Dosele res ni dal povoda, da bi ga angleške policijske oblasti izgnale, toda z akcijami nemških padalcev v zadnjem času je postal sumljiv in angleške oblasti so ga zaradi sigurnosti vtaknile pod ključ.

Če še ne veš, zdaj izveš:

da francoska vlada po sklepu iz zadnjega časa ne bo izpraznila Pariza; da se nahaja podkralj Abesinije trenutno na inspekcijskem potovanju po deželi; da postavljajo v nekaterih mestih v Italiji javne zvočnike na trgih in ulicah; da so v bavarskem Würichshofenu začeli zbirati predmete za muzej župnika Kneippa;

da je visoki krvni pritisk vzrok največjih smrtnih primerov v Ameriki; da se nahaja v Flanderski kotlini 23 zavezniških divizij s 500.000 možmi;

da bo 1. junija odrinila iz New Yorka v Francijo prva ladja ameriškega Rdečega križa z obliko in zdravili za begunce iz zaledja sedanjega bojišča na zapadu;

da je francoski notranji minister izdal uredbo, ki določa, da se morajo vsi nad 15 let stari begunci iz Nizozemske, Belgije in Luksemburške, ki se mude na francoskem ozemlju, zaradi evidence redno javljati policijskim oblastim;

da je angleška kraljica-mati Mary te dni obhajala svoj 73. rojstni dan;

da sta se sestala nemški poveljnik general na Norveškem von Falkenhofst in vrhovni poveljnik švedske vojske Thörnell na švedsko-norveški meji;

da je švedska vlada zabranila tujcem dostop v gotove predele države;

da je švedska vlada povečala davek na bencin;

da je švicarska vlada strogo prepovedala fotografiranje v Alpah, posebno pa ob železniških predelih;

da se je turški maršal Čakmak vrnil iz Bejruta v Ankaro;

da so Angleži odstranili mine, ki so jih bili položili Nemci pri rtu Agulhasu v Južni Afriki;

da je sovjetska vlada ustanovila novo odlikovanje »Srp in kladivo«.

V zasedeni Belgiji

„Bliskovita vojna“ je šla ponekod skozi deželo, drugod je povzročila zopet silno razdejanje

Kakor poroča dopisnik United Press, vlada v Bruslju mir. Telefonski promet v mestu je ustavljen in takšni ter skoraj vsi zasebni avtomobili morajo ostajati v garažah. Cestna železnica pa vozi. Večje hotele je prevzela nemška armada in nemške straže stoje na mnogih mestih. Lepak bruseljskega župana poziva prebivalstvo, naj ohrani red in mir ter naj sledi navodilom nemških oblasti.

Mesto je zadelo le nekoliko bomb, večina v predmestjih. Louvain pa je precej razrušen in vse prebivalstvo ga je zapustilo. Zgodovinska mestna hiša in katedrala sta sicer skoraj nepoškodovani, trpela pa so vseučiliška poslopja. Slovita vseučiliška knjižnica, ki jo jo po svetovni vojni z ameriškim denarjem spet obnovili, je pogorela do tal. Njeni knjižni zakladi so popolnoma uničeni.

Čudno je gospodarila nova vojna strategija. Dopisnik se je vozil mnogo kilometrov daleč skozi tučate vasi in ni opazil

niti najmanjšega sledu o vojni. razen tega, da so bile vasi pač prazne. Potem je pa prišel nenadno in kakšen kraj, ki je bil delno ali popolnoma v razvalinah. To so v prvi vrsti učinki napadov letal v padnem letu na obrambne naprave. »Bliskovita vojna« je šla v resnici bliskovito skozi deželo. le nekoliko dni pozneje pa so se kmetje vrnili v vasi in začeli znova obdelovati svoja polja. V Tongernu so letala v padnem letu in tanki tako gospodarili, da od postaje ni n. p. ostal kamen na kamnu in cele hiše vrste so bile kakor zbrisane s tal. V Tilemontu, kamor se je prebivalstvo spet vrnilo, je častnik, ki je dopisnika spremljal, pokazal primer nemške pohodne taktike. Krdela nemških tankov, ki niso mogla preko nekega razstreljenega mosta, so si utrla novo pot enostavno skozi zidove in preko tovarniških dvorišč, da so dosegla naslednji most.

Ljudje kažejo tako v Belgiji, kakor na Holandskem žalost in pretresenost. Belgijci pa se v splošnem bolje drže.

Hud potres v Peruju

Mnogo mrtvih in ranjenih, ogromna gmotna škoda

Perujsko obalo od Cayane preko Lime in Callaa do Camane je znova obiskal potres, in sicer eden najtežjih, kar jih je ta dežela doživela zadnjega pol stoletja. Prve sunke so začutili okrog pol dvanajstih in so se potem ponavljali v presledkih po nekoliko minut. Bili so tako silni, da so sredi trgov in cest nastajale široke razpoke. Prebivalstvo, ki se ga je lotila panika, pripoveduje, da so se majale cele gore. Na stotine hiš, tovarniških zgradb, dimnikov itd. se je zrušilo, zavoljo poškodb v plinskih cevih in električnih napeljavah so nastali številni požari. Telefonske in brzojavne zveze med Limo ter drugimi mesti so bile pretrgane.

Kakor pravijo zadnja poročila so potegnili doslej izpod ruševin okrog 350 trupel, po prvih cenitvah pa menijo, da je bilo več nego poldrug tisoč oseb ranjenih. Zveze med posameznimi mesti so mogoče le preko vojaških radijskih postaj. Vlada je v prizadetih ozemljih proglasila obredno stanje in ukrenila vse potrebno za hitro pomoč.

Središče potresa je bilo po vsem videzu v okolici Callaa in Lime, kajti tam se je zrušilo največ hiš. Državni predsednik Manuel Prado se je postavil na čelo pomožne akcije. Posadkam perujskih vojnih ladij so zapovedali, naj se udeležujejo reševalne službe in naj razdejanje hiše varujejo plenilcev.

Policija nadzoruje zabavišča



Francoska policija v Parizu pregleduje vsak dan prestolniška zabavišča, kjer se morajo obiskovalci izkazati s kakšnimi veljavnimi dokumenti

Oklopna utrdba 505

Napad po opisu berlinskega poročevalskega urada

Oklopna utrdba 505 je pripadala po nemški razlagi že jedru Maginotove črte in je predstavljala nje skrajno krilo severozapadno od trdnjave Montmedy, južnovzhodno od kraja Villy. Po francoski razlagi pa je bila ta utrdba le ena izmed obrambnih postojank v sprednjem polju in ni pripadala jedru Maginotove črte. Vsekako je šlo za močno utrjen položaj. Kako so ga Nemci zavzeli, je razvidno iz poročila nemškega poročevalskega urada, ki pravi v izveščku:

V krvavih izvidniških borbah je nemška pehota ugotovila, da je vas Villy zaščiten z betoniranimi kletmi, betoniranimi zakloni in oklopnimi zgradbami. Po težkem boju od hiše do hiše, od kleti do kleti, v katerega je moralo vedno znova posegati topništvo, so vas zasedli. Oklopna utrdba 505 je ležala kakšen kilometer bolj daleč. Poizvedbe so pokazale, da sestoji vsa utrdba iz dveh oklopnih naprav, tako zvanih bojnih blokov in topovske kazemate, ki je bila oddaljena kakšnih 40 m in z ostalimi napravami zvezana pod zemljo. Naslednja oklopna utrdba te vrste leži kakšna dva kilometra v smeri proti Montmedyju. Vsak bojni blok je razpolagal s štirimi oklopnimi kupolami, ena med temi je bila pogrezljiva. Nalogo, da te naprave utrdbe 505. zasede je prejel oddelek pionirjev.

Ob določenem času je zasula nemška srednja in težka artilerija utrdbo s točo granat, ki so jo razgale maskiranih naprav in spremenile ozemlje v same lijak. Nato se je začel neposredni napad. Silovit ogenj topov in strojnica iz francoske utrdbe je dokazal, da je nemško topništvo obstrlejevanje le malo škodovalo obrambni moči utrdbe. Pionirji so se v kratkem od lijak do lijak prebili do njenih mrtvih točk, položili so svoje razstrelilne naboje in prižgali vrvice. Nemška pehota in topništvo sta med tem ščitila pionirje in držala strojnice v šahu. Naboj od prvi oklopni kupoli se je razpočil. Polkrogla s premerom dveh metrov, iz 30 cm debelega jekla, si je dvignila kakšen meter visoko in padla nato s treskom in po strani v kupolni obroč nazaj. Tako so dobili odprtino za vdor. Pod besnim topovskim in strojniškim ognjem iz sosednih naprav so pionirji polagali naboje za nabojem, uničevali kupole in strojniške položaje ter metali naboje tudi v notranjost utrdbe same, kjer so se razpočili s strašnimi treski. Zvepleno rumen dim se je dvigal iz vseh lukenj iz prve oklopne naprave, ki je utihnila in gorela. Obramba v sosednih napravah je bila zagrizena. Tedaj je skupina francoskih oklopnih vozov izvršila nenaaden bočni napad na napadalce. Ta napad se je izjalovil v ognju nemških topov. Nemci so tedaj zasedli topovsko kazemato. Nastala je noč, iz oklopne naprave št. 2 pa je streljala še vedno zadnja strojnica...

A NEKDOTA

K profesorju Helmu je prišlo blede, nervozno dekle.

»Gospod profesor,« je dejala, »ne vem, kaj mi je. Ne morem mirno delati, nimam volje do čitanja, ne morem spati, misli so mi vedno neke na poti... Kaj naj storim proti temu?«

Zdravnik je takoj spoznal pravi vir bolezni. ko je suho odgovoril:

»Poročite se z njim!«

VSAK DAN ENA



»Kako se kaj počutite, gospa Korenčková?«

»Hvala za vprašanje, mislim da bo zdaj dobro, samo to vam povem, da sem se nekako umirila, odkar mi je poginila zlata ribica...«

(New Yorker)

MICHEL ZAVACO:

123

Don Juan

ROMAN.

Medarda se je stresla. Hotela je vzmahniti z rokami in nekaj reči. Turquand jo je osorno ustavil. Potem je nadaljeval:

»In narobe: ako me obvestite za časa, dobite od mene dvajset tisoč liber!«

»Dvajset tisoč liber!« Medardi je sapa zastala. »V zlatu,« je mirno rekel Turquand. »Denar je pripravljen. Poglejte ga.«

Tako govoreč je odprl miznico, v kateri je Medarda zagledala kup zlatnikov. Turquand je miznico zaprl in mirno ponovil.

»Vaši so. Idite in mislite na to, kar sem rekel.« Da, mislila je Bila je kakor oslepljena. Ko se je vrnila v svojo čimnato, ji je bila še vedno pred očmi ta zvrhana miznica, v kateri jo je čakalo premoženje...

Medarda je bila vdana. Ta vdanost se ne bi bila zamajala, čeprav ji ne bi bil Turquand nič ponudil. Nikoli ji ne bi bilo prišlo na misel, da bi izdala Turquanda ali Beranžerko, ki jo je oboževala. Toda gotovost nagrade jo je mogla v tej naravni vdanosti samo potrditi.

»Pa da bi morala na ulico beračiti,« je mislila sama pri sebi, »nikoli, ne nikoli ne bom prevarila zaupanja mojstra Turquanda. Kaj premore kralj proti Medardinemu poštenju? Le naj pride... Spre-

jet bo, kakor se spodobi, to bodi moja skrb. Kar se pa tiče vrliga grofa de Loraydana...«

Dobrodušno in nežno se je nasmehnila, kajti ob tem imenu ji je vstala pred očmi Beranžerčina slika.

»Moja zlata Beranžerka ima gospoda Amaurija rada,« je nadaljevala, »in mojster Turquand je s tem zadovoljen. Ženin je. Svatba bo kmalu...«

Vzdihnila je od zadovoljstva.

»Nobeno izdajstvo ni zoper mojstra Turquanda,« je zamrmrala, »če mu ne povem, da hoče sedaj gospod Amauri de Loraydan skrivaj videti Beranžerko. Niti ni izdajstvo, da sem to povedala Beranžerki. Upira se, ljubo oči. A privolila bo, to bodi moja skrb. Nič slabega ni v tem, kajti plemeniti in vrlji Amauri je njen ženin...«

Nato je končala:

»Ako me grof de Loraydan tako velikodušno poplača, kakor mi je obljubil, sem bogata do konca svojih dni... in nič hudega ne bom imela na vesti.«

Beranžerka je sedela v lepi sobi zraven častne dvorane in pri luči dišeče sveče obračala liste v molitveniku. Občudovala je naslovne risbe in začelne črke, okrašene s pisanimi slikarji. Tako bogatimi in nežnimi, da si lepših ni mogla misliti. Dalj ko je obračala liste, bolj so ji prsti trepetali in bolj so se ji megile oči. Tako je prišla do strani, ki je bila posvečena Devici Mariji: v sinji halji, z golimi nogami stoječa na krogli, okrog katere se je ovijala kača, je iztezala materinske roke ter ponujala resnobno se smehljajočega Jezuščka

bralčevemu oboževanju. Glave in prs presvete Device ni bilo videti, ker so jih zakrivala tri posušene, s svileno nitko povezane vijolice. Beranžerka je nehala obračati liste. Oko ji je obstalo na Marijini strani, na tisti, kjer so ležale vijolice. Nasmehnila se je, nato je zavzdihnila.

V takšni zamaknjenosti jo je presenetil Turquand.

Suhe vijolice so morale imeti za Beranžerko poseben pomen, ker je bila vajne tako zaverovana, da ni slišala očeta.

Tiho je pristopil in molče stal nekaj trenutkov zraven nje; potem se je nasmehnili in vprašal:

»Na kaj misliš zdaj? Vprašam te samo tako,« je dodal, »saj že naprej vem odgovor.«

Zasmejala se je.

»Res, nanj sem mislila,« je dejala. »Na koga pa naj bi? Vi in on sta ves moj svet. Gledala sem te cvetke. Ko je bil zadnjič tu in je stal v častni dvorani in govoril z vami, sem videla, kako se je z roko dotaknil teh vijolic; vzela sem jih in si jih shranila za spomin.«

Tiho je zaprla molitvenik.

»Da,« je ganjeno rekel Turquand, »da, takšni spomini so najboljši in najdražji v človeškem življenju. Hrani jih torej in varuj jih. Dragulj lahko nadomestiš; spomina, ki je izgubljen, ne more nihče nadomestiti. To je takisto, kakor da bi bila zvezda ugasnila na nebu. In kaj bi ostalo nebeskemu oboku tisti mah, ko ne bi več imel zvezd? Praznosta... brezdnost... vrtoglavlava in groza.«

Turquand je ponovil:

»Kadar ni več zvezd na nebu, ostane samo še praznosta.«

Pomolčal je in resnobno nadaljeval:

»Zastran grofa Loraydana mislim, da te je vreden. Ljubi ga z vso močjo svoje duše, kajti ljubezen rodi ljubezen.«

»Oče,« je boječje dejala, »mislim... da, mislim, da me ima rad...«

»Kaj več?« je veselo vprašal.

Beranžerka je morda hotela odpreti usta in povedati, kar ji je bila pravila stara Medarda: kolikanj goreči si grof de Loraydan želi, da bi ji smel v štiri oči odkriti svojo veliko ljubezen... a že je Turquand veselo in poredno nadaljeval:

»Eh, tako mi Device in vseh svetnikov, ti veš, da te ima rad, ker veš, da te ima rad, jeli? Tako je zmerom in to je vse, kar moreš reči. Res neumen sem, da te vprašujem. Sicer te pa hoče za ženo. Kaj si moreš želeči boljšega? Februar se bliža... in dne dvajsetega februarja bo svatba, tako je potrjeno s prisego in podpisom... grofica postaneš!«

Se nekaj minut se je pletel mirni pomenek med Turquandom in Beranžerko.

Tako je bilo vsak večer...

Nato je odšla Beranžerka v svojo sobo, Turquand pa se je vrnil v nekakšno delavnico, ki si jo je bil uredil v hiši.

Tu se je zatopil v svoje najnovejše delo: v prekrasen vrč za vodo, ki ga je modeliral iz voska, da ga nato ulije v srebro.

